

Mss
249

H
192

Mss.
2497

En la Biblioteca Real de Madrid se conserva
un ejemplar antiguo del libro de los Reales
Códigos que figura en el catálogo de la
Biblioteca.

Especie que nombra el Comendador de la Orden
de la Inquisición de la Ciudad de Méjico
y que figura en el catálogo de la Biblioteca
Real de Madrid.

Incipit libro de los Reales Códigos
que figura en el catálogo de la
Biblioteca Real de Madrid.

Incipit libro de los Reales Códigos
que figura en el catálogo de la
Biblioteca Real de Madrid.

En la Biblioteca Real de Madrid se conserva
un ejemplar antiguo del libro de los Reales
Códigos que figura en el catálogo de la
Biblioteca Real de Madrid.

2

Y

En la Biblioteca de la S^a. Iglesia de Sevilla entre
otros Codices MSS. que deixó el S^r. D. Fernando Colón, ay
uno, al parecer original, cuyo Título de letra de el dicho
Señor es así:

Profecías, que juntó el Almirante D. Christoval
Colón, de la Recuperación de la S^a. Ciudad de He-
resalem, y del Descubrimiento de las Indias; dirigidas
a los Reyes Cathólicos.

Principia por estas palabras.

Jhs. cum maria sit nobis in via. Amen.

Duego esta la Carta del Almirante al P. Soricio, y su
Respuesta, como está y à allá. Acabadas las Cartas
dice assi:

Incipit Liber, sive Manipulus de Auctoritati-
bus; dictis: ac sententijs: et Prophetijs circa mate-
riam recuperande Sancte Civitatis, et Monis Del Syon,
ac Inventionis, e Conversionis Insulorum Indic: et om-
nium Gentium, atque Nationum, ad Ferdinandum, et
Helysabeth Reges nostros Hispanos.

In Summa Angelica sb. dict. Exposito.
Sacra Scriptura exponitur quatuor modis: primo se-
cundum hystoriam. Hystoria est rei gestæ narratio; ab

*

Hystōn, quod est videre, vel cognoscere: quia apud Veteres nemo scribebat hystōnā nisi interfūset. Secundo, Allegorice, a leon, quod est aliud, e gōe, quod est et dicere, vel locutio: et est quando per vnum factum datur intelligi aliud, quod est credendum. Tertio: Tropologice: à tropo, quod est conversio; et logos, quod est sermo: et est quando per vnum factum datur intelligi faciendum. Quarto: Anagogice. ab ana, quod est sursum; et goge, quod est ductio: et est quando per vnum factum datur intelligi desiderandum. s. gloria.

It. Joh. Serson, et in Decretis.

Littera gesta docet: quid credas allegoria.
Moralis, quid agas: quo tendas anagogia.

It. in Rationali Div. officiorum.

Quadruplex sensus Sacrae Scriptura aperit īsinatur in hac dictione Jerusalem: hystōnē enim significat Civitatem illam terrestrem, ad quam Peregrini petunt. Allegorice significat Ecclesiam Militantem: Tropologice significat quamlibet fidēlēm animam: Anagogice significat Celestem Jerusalēm, sive Patriam, vel Regnum celorum.

2

ffis prælibatis. Oremus.

Deus, qui corda hominum sine scriptu verborum doces, et sine labore; quique linguis balbucientium facis disertas; et qui præsto ades in omni tempore opportuno; intueris mentis nostræ conceptum, et propitius esto desiderio nostro; nos enim quoniam non cognovimus litteras tuas intribimus in potentiam tuam; quia beatus est homo, quem tu studieris, Domine, et de lege tua docueris eum: fac ergo, quesumus, ut ea (qua de te, et de loco sancto tuo conscripsi sunt spiritu) sermones, ac libros, et Prophetias, intelligamus. Amen.

*

Notandum, quod in Sacra Scriptura aliquando ponitur tempus pro tempore, sicut præteritum pro futuro.

Omnia quæcumque audiri à Patre meo nota feci vobis.

Vnde B. Aug. in quadam Sermone, Aug. in quad. Serm. qui legitur à quibusdam in Feto sancti Thomas Apostoli. Dominus noster Ihesus.

Xpus, quod faciuit est. fecisse se dicit, quia ea, quæ futura sunt, fecit. Psalm. 21.

Sicut enim dicit per Prophetam: Iudei manus meas, et pedes; nec ait: Fosserunt: velut præterita dicens, et

ea tamen futura praedicens. Ita et hoc loco ait, se
nota fecisse Discipulis, que se novit ea esse facturum
in illa plenitudine Scientiae & quae requirantur, si
placet.

Vnde et B. Isyd. Lib. 1. de Summo Bono C. 25. Isyd
Est et illa de temporibus figura, per quam quedam,
que futura sunt, quasi iam gesta narrantur; ut est illud:
Federunt manus meas, et pedes meos: dinumeraverunt omnia ossa mea: et, diviserunt sibi vestimenta mea; et
his similia. Sed cur que adhuc facienda erant, iam
facta narrantur? Quia que nobis adhuc futura sunt,
apud Dei eternitate iam facta sunt. Et cetera, que
sequuntur atque procedunt per totum.

[†] In Glosa Nicolai audit. sup. Daniel. sup. C. 8.
Notandum ad evidenter sequentis litteras, quod
in Sacra Scriptura aliquando est duplex sensus
litteralis, quia ea, que sunt facta in Veteri Tes-
tamento, sunt figurae eorum, que fuerunt in
Novo, dicente Apostolo, Prim. Corinthis, decima
Capitulo: Omnia in figura contingebant illis. Ideo
quoniam* in Veteri Testamento predicit aliquid, &c.

* Como no pueda tener alas mano al tiempo de copiar, los
A.A. de quien se sacaron los Textos, haciendo muchas a-
breviaturas; no estoy seguro a las veces de muchas voces:
esta está así qn. puede leerse tambien quando. Alla se
podrá hacer el Contexo con los A.A. pues hay mas manos.

Impletum in aliqua Persona Veteris Testamenti; verius
tamen, et perfectius in aliqua Novi Testamenti: tunc
enim ibi duplex sensus Literalis, unus minus prin-
cipalis, et aliis principalior, de illo scilicet in quo
perfectius impletum verbum praedictum: Verbi gratia: 1. Par. 22
Paralipomenon xxii. dicitur: Ego ero ei in patrem, et ipse erit mihi in filium: quod est Verbum Domini
loquentis de Salomone, qui fuit filius Dei per adop-
tionem in principio Regni sui: propter quod Amabilis
Dominus dictus est, ut patet secundo Regum, Capi- 2. Reg. 12
tulo 12. et sicut verbum illud impletum est ad ad
litteram in Salomone, perfectius autem impletum est
in Christo, qui es Filius Dei per naturam, cuius fi-
gura fuit Salomon; et ideo illa auctoritas ad
litteram intelligitur de Salomone, et de Christo: de
Salomone minus principaliter, et de Christo principalius.
Propter quod, Apostolus ad Hebreos Ad Heb. 1.
elegat praedictam auctoritatem, tamquam de Christo di-
ctam ad litteram: sic in proposito, quia sub si-
militudine arie, et scribi tractat Daniel de pug-
na Regni Preatorum, et Medorum, principalis ejus
intentionis est tractare de pugnis Antichristi, vel
ejus, et Christianorum, et ideo est ibi duplex
sensus Literalis, ut patet ex praedictis &.

Aquí sigue la Carta del Almirante al
Rey, y a la Reyna

Finalizada la Carta, empieza la serie de lugares de la Escritura, &

Psalmo 2.

Ego autem constitutus sum Rex ab eo super Syon montem sanctum ejus. prædicens præceptum ejus. Domini nus dixit ad me: Filius meus es tu: ego hodie genui te. Postula a me. et dabo tibi gentes hereditatem tuam: et possessionem terram terminos terra &.

P^o. 5.

Introibo in dominum tuum: adorabo ad Templum sanctum tuum in timore tuo &.

P^o. 8.

Dñe. Domine noster. quem admirabile est nomen tuum in universa terra. &.

P^o. 9.

Incepisti gentes. et periit impius: nomen eorum deflexi in eternum. et in seculum seculi &c. Prallite Dño. qui habitat in Syon: anuntiate inter gentes studia ejus &c. Misere mei Dñe. Vide humili-
tatem meam de inimicis meis: qui exaltas me de portis mortis: ut anuntiem omnes laudaciones tuas in portis filie Syon. Exultabo in sa-
lutari tuo: infixæ sunt gentes in interitu. quem fecerunt &c. Convertantur peccatores in infernum: omnes gentes. quæ obliviscuntur Deum &c. Exurge,

Psalmodium xii

Domine. non confortetur homo: iudicentur gentes in conspectu tuo. Confite Dñe. legis latorem super eos: sciant gentes quoniam homines sunt &c. Dñus. regnabit in eternum. et in seculum seculi: peribitis gen-tes de terra illius &c.

P^o. 15.

Constitues me in caput gentium. Populus quem non cognovit servivit mihi: et in auditu auris obe-divit mihi &c. Propterea confitebor tibi in populis. Dñe. et nomini tuo psalmum dicam &c.

P^o. 19.

Exaudiat te Dñs. in die tribulationis: protegat te nomen Dei Jacob. Mittat tibi auxilium de sancto: et de Syon bueate te &c.

P^o. 21.

Reminiscitur. et convertentur ad Dominum Universi fines terra. Et adorabunt in conspectu ejus Universæ familie Genitum. Quoniam Domini est regnum: et ipse dominabitur Genitum. &c.

P^o. 23.

Domini est terra. et plenitudo ejus: orbis terrarum. et qui habitant in eo. &c.

Ex Libro

Ps. 25.

Dominus, dixi decretum domus tuae: et locum habitationis tue. &c.

Ps. 25. (debet decit 26)

Vnam pefūtā Domino, hanc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vita mea. Ut videam voluntatem* Domini, et visitem templum ejus &c.

Ps. 28.

Et in templo ejus omnes dicent gloriam. &c. Et se debet Dominus Rex in eternum. &c.

Ps. 32.

Misericordia Domini plena est terra &c. Timeat Dominum omnis terra: ab eo commoveantur omnes inhabitantes orbem. &c.

Ps. 42.

Emitte lucem tuam, et veritatem tuam, ipsa me deduxerunt, et adduxerunt in montem sanctum tuum, et in tabernacula tua. &c.

Ps. 45.

Vacate, et videte quoniam ego sum Deus: exaltabor in genibus, et exaltabor in terra &c.

Ps. 46.

 Omnes sentes plaudite manibus: jubilate Deo * Voluptatem.

Psalmorum.

5

In voce exultationis. Quoniam Dominus excelsus terribilis: Rex magnus super omnem terram. Subjecit populos nobis, et sentes sub pedibus nostris. &c. Regnabit Deus super sentes. &c.

Ps. 45.

Magnus Dominus, et laudabilis nimis in Civitate Dei nostri, in monte sancto ejus. Fundaber exultatione universae terre mons Syon, latere Aquilonis, civitas Regis magni. &c. Sicut audivimus, sic vidi mus in civitate Domini virtutem, in civitate Dei nostri: &c. Secundum nomen tuum Deus, sic et laus tua in fines terre: iustitia plena est dextera tua. Lætetur mons Syon &c. Circumdate Syon, et complebitimi eam. &c per totum.

Ps. 49.

Deus deorum Dominus locutus est: et vocavit terram. A solis oritur usque ad occasum: ex Syon species decoris ejus.

Ps. 50.

Benigne fac in bona voluntate tua Syon: et cedificantur muri Jerusalem. &c.

Ps. 56.

Confitebor tibi in populis, Domine: et psalmum dicam tibi in sentibus. Quoniam magnificata est usque ad caelos misericordia tua, et usque ad nubes

Ex Libro.

Veritas tua. Exalte super caelos Deus: et super omnem terram gloria tua.

Ps. 58.

Intende ad visitandas omnes gentes. &c. Ad nihil deduces omnes gentes &c. Et scient quia Deus dominabitur Jacob, et finium terre.

Ps. 61

Te decet hymnus Deus in Syon: et tibi reddetur votum in Jerusalem. Exaudi orationem meam: ad te omnis caro veniet. &c. Beatus quem elegisti, et assumpsisti: inhabitabit in atriis tuis. Replebitur in bonis domus tuae: sanctum est templum tuum, mirabile in aequitate. Exaudi nos Deus saluatoris noster, spes omnium finium terre, et in mari longe. &c.

Ps. 65.

Jubilate Deo omnis terra, psalmum dicite nomini ejus: date gloriam laudi ejus &c. Omnis terra adoret te, et psallat tibi: psalmum dicat nominis tuo. &c. Oculi ejus super gentes respiciunt &c. Benedicite gentes Deum nostrum: et auditam facite vocem laudis ejus. Introibo in domum tuam in holocaustis: reddam tibi vota mea, quae distinxerunt labia mea. Et locutum est os meum in tribulatione mea. &c.

Ps. 65.

A templo tuo in Jerusalem tibi offerent reges munera.

Psalmorum.

Ps. 68.

Quoniam zelus domus tue comedit me: et opprobria exprobriantium ibi ceciderunt super me. &c. Quoniam Deus salvam faciet Syon: et aedificabuntur civitates Iuda

Ps. 71.

Reges Tharsis, et insulae munera offerent: reges Axabum, et Saba dona adducent: Et adorabunt eum omnes reges terre: omnes gentes servient ei. &c. Sit nomen ejus benedictum in secula &c. Omnes gentes magnificabunt eum. &c. Et replebitur maiestate ejus omnis terra. &c.

Ps. 73.

Redemisti virginem hereditatis: mons Syon, in quo habitasti in eo. &c. Incenderunt igni Sanctorum tuum: in terra polluerunt tabernaculum nominis tui &c. Deus autem Rex noster ante secula, operatus est salutem in medio terre.

Ps. 75.

Natus in Iudea Deus: in Israël magnum nomen ejus. Et factus est in pace locus ejus: et habitationis ejus in Syon. &c.

Ps. 78.

Deus venerunt gentes in hereditatem tuam, pol-

Ex Libro

laeserunt templum sanctum tuum: posuerunt Ierusalem
in pomorum custodiam. &c.

Ps. 81.

Surge Deus, iudica terram: quoniam tu hereditabis
in omnibus gentibus.

Ps. 83.

Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum:
concupisit et deficit anima mea in atria Domini.
&c. Etenim benedictionem dabit legislator, ibunt
de virtute in virtutem: videbitur Deus deorum in
Syon.

Ps. 85

Non est similis tuu in diis Domine: et non est secundum opera tua. Omnes gentes quascumque fecisti
venient, et adorabunt coram te Domine: et
glorificabunt nomen tuum. Quoniam magnus es: et
facies mirabilia: tuus Deus solus. &c.

Ps. 86

Fundamenta ejus in montibus sanctis: diligit Deum
minus portas Syon super omnia tabernacula
Jacob. Gloriosa dicta sunt de te, civitas Dei. &c.

Ps. 88.

Misericordias Domini in eternum cantabo &c.

Palmorum

Confitebuntur celi mirabilia tua: etenim veritatem tuam in ecclesia sanctorum &c. Tunc locutes es in visione sanctis tuis. &c. Inveni David scivum meum. &c per totum.

Ps. 91.

Bonum est confiteri Domino, et psallere nomini tuo Altissime. &c. Plantati in domo Domini, in atrio domus dei nostri florebunt. Adhuc multiplicabuntur in senecta uberi: et bene patientes erunt, ut anuncient. &c.

Ps. 92

Dominus regnabit, decorem induit: induit et dominus fortitudinem, et praecepit se. &c. Testimonia tua credibilia facta sunt nimis: domum tuam decet sanctitudo Domine in longitudinem diesum.

Ps. 95.

Cantate Domino canticum novum: cantate Domino omnis terra. &c. Annuntiate inter gentes gloriam ejus, in omnibus populis mirabilia ejus. Quoniam magnus Dominus et laudabilis nimis: terribilis est super omnes deos. Quoniam omnes dii Sennum demonia: Dominus autem caelos fecit. &c. Afferite Domino ~~gloria~~ patre sennum, afferite Domino gloriam, et honorem: afferite Domino gloriam nomini ejus. Tollite hostias, et introite in atria ejus: adorate Dominum in atrio sancto ejus. Commove-

Ecclesiasticus

atur a facie ejus universa terra: dicite in sanctis quia Dominus regnavit &c. per totum.

Proptera. 96.

Dominus regnavit, exultet terra: laetentur insulae multae. &c. Annuntiaverunt cœli justitiam ejus: et viderunt omnes populi gloriam ejus. Confundantur omnes, qui adorant sculptra: et qui glorianter in simulacris suis. Adorate eum omnes Angeli ejus: audivit, et laetata est Syon &c. per totum.

Proptera. 97.

Notum fecit Dominus salutare suum: in conspectu sanctorum revelavit justitiam suam. &c.

Proptera. 98.

Dominus regnavit, irascatur populi: qui sedet super Cherubim, moveat terra. Dominus in Syon magnus: et excelsus super omnes populos. &c. Exalte Domini num Deum nostrum, et adorate in monte sancto ejus: quoniam sanctus Dominus Deus noster. &c.

Proptera. 99.

Jubilate Domino omnis terra. &c.

Proptera. 100.

Tu exigeris misereberis Syon: quia tempus misericordi ejus, quia venit tempus. &c. Et timebunt sancti nomen tuum Domine: et omnes reges terre

gloriam tuam. Quia edificavit Dominus Syon: et videbitur in gloria sua. &c. Ut annuntient in Syon nomen Domini: et laudem ejus in Jerusalem. &c. per totum.

Proptera. 101.

Confitemini Domino, et invoke nomen ejus: annuntiate inter sanctas operas ejus &c. Ipse Dominus Deus noster: in universa terra iudicias ejus.

Proptera. 102.

Confitemini Domino quoniam bonus: quoniam in seculum misericordia ejus. &c. Salvos nos fac Domine Deus noster: et congrega nos de nationibus. Ut confiteamur nomini sancto tuo: et gloriemur in laude tua. &c.

Proptera. 103.

Confitebor tibi in populis Domine: et psallam tibi in nationibus. Quia magna super celos misericordia tua: et usque ad nubes veritas tua. Exaltare super celos Deus: et super omnem terram gloria tua: ut liberentur dilecti tui. Salvum fac dexteram tua: et exaudi me: Deus locutus est in sancto suo. &c.

Proptera. 104.

Sit nomen Domini benedictum, ex hoc nunc, et usque in seculum. A solis ortu usque ad occasum, laudabile nomen Domini. Excelsus super omnes sanctos Domini nus: &c.

Proptera. 105.

Non nobis Domine, non nobis: sed nomini tuo da glo-

nam. Super misericordia tua, et veritate tua: ne quando dicant Sentes: ubi est Deus eorum? Deus autem noster in celo, omnia quocumque voluit fecit. Simulacra Terrum argentum, et aurum, opera manuum hominum. Os habent, et non loquentur: oculos habent, et non videbunt.

P.S. 115

Dicupisti vincula mea: tibi sacrificabo hostiam laudis, et nomen Domini invocabo. Vota mea Domino reddam in conspectu omnis populi ejus: in atris domus Domini, in medio tuu Jerusalem.

P.S. 116

Laudate Dominum omnes Sentes: laudate eum omnes populi. Quoniam confirmata est super nos misericordia ejus: et veritas Domini manet in eternum.

P.S. 121.

Laetatus sum in his, que dicta sunt mihi: in dominum Domini ibimus. Stantes erant pedes nostri, in atris tuis Jerusalem.

P.S. 125.

In convertendo Dominus captivitatem Syon: facti sumus sicut consolati. Tunc repletum est gaudio os nostrum; et lingua nostra exultatione. Tunc dicent inter Sentes: Magnificavit Dominus facere cum eis &c.

P.S. 127

Beati omnes qui timent Dominum, qui ambulant

in viis ejus &c. Benedicat tibi Dominus ex Syon: et vides bona Jerusalem omnibus diebus vite tue. Et videtas filios filiorum tuorum pacem super Israel.

P.S. 128.

Domini justus concidet cervices peccatorum: confundantur, et convertantur terrorum omnes qui oderunt Syon. &c.

P.S. 131.

Memento Domine David, et omnis mansuetudinis ejus &c. Ecce audivimus eam in Effata*: invenimus eam in campis silvae. Intrabimus in tabernaculum ejus: adoravimus in loco, ubi steteunt pedes ejus. &c. Et filii eorum usque in saeculum, sedebunt super sedem tuam. Quoniam elegit Dominus Syon: elegit eam in habitacionem sibi. &c.

P.S. 133

Ecce nunc benedicite Dominum: omnes servi Domini: qui statis in domo Domini: in atris domus Dei nostri. In noctibus extollite manus vestras in sancta, et benedicite Dominum. Benedicat tibi Dominus ex Syon, qui fecit celum, et terram.

P.S. 134.

Laudate nomen Domini, laudate servi Dominum.

Qui stasis in domo Domini, in atris domus Dei nostri. &c. Benedicetus Dominus ex Syon, qui habitat in Jerusalem. &c.

Ps. 135.

Confitemini Domino quoniam bonus &c. Confitemini Deo deorum &c. Confitemini Domino dominorum. &c. per totum.

Ps. 135.

In conspectu angelorum psallam tibi: adorabo ad templum sanctum tuum, et confitebor nomini tuo &c. Conferantur tibi Domine omnes reges terre: quia audierunt omnia verba oris hei. &c.

Ps. 135.

Conferantur tibi Domine omnia opera tua: et sancti tui benedicant tibi. Gloria regni tui dicent: et potentiam tuam loquentur. Ut notam faciant filii hominum: potentiam tuam: et gloriam magnificentie regni tui. Regnum tuum, regnum omnium saeculorum, et dominatio tua in omni generatione, et generatione. &c.

Ps. 135.

Lauda anima mea Dominum, laudabo Dominum in vita mea: psallam Deo meo quondam fui. &c.

Sequitur
Regnabit Dominus in secula, Deus tuus: Syon in generatione, et generatione.

Ps. 145.

Lauda Jerusalem Dominum: lauda Deum tuum Syon &c. per totum.

Ps. 148.

Laudate Dominum de celis. &c. Reges terre, et omnes populi: principes, et omnes iudices terre: Juvenes, et virginis, senes cum junioribus laudent nomen Domini: quia exaltatum est nomen ejus solius. &c.

Ps. 149.

Contate Domino canitum novum: &c. Et filii Syon exultent in rege suo. &c.

Ps. 150.

Omnis spiritus laudet Dominum. Amen.

Oratio Salomonis. Eccles. 36.

Miserere Domine plebi tue, super quam invocatum est nomen tuum, et Israel, quem coegeristi primogenito tuo. Miserete civitati sanctificationis tue, Jerusalem: civitati requiei tue. Reple Syon innenarrabilibus virtutibus tuis: et gloria tua populum tuum. Da testimonium: quia ab initio creature

tuæ sunt: et suscita precatioñes quas locutæ sunt
in nomine tuo Prophetæ priores. Da mercedem Do-
mine sustinentibus te: ut Prophetæ tui fideles inve-
niantur. et exaudi orationem servorum tuorum. Se-
cundum benedictionem Iacob da populo tuo: et di-
rigere nos in viam iustitiae. Ut scient omnes qui ha-
bitant terram: quia tu es Deus conspectus sæculo-
rum.

Isidorus Lib. 5. Ethy. C. 8.

Prophetæ genera sunt septem. Primum genus Ex-
tasis: quod est mentis excessus: sicut vidit Petrus vas
illud summum de Cælo in stupore mentis cum va-
riis animalibus. Secundum genus. Visio. sicut apud
Isayam dicentem: Vidi Dominum sedentem super
solium excelsum. Tertiū genus. Sopnum: sicut
Jacob subnixam in Cælo Scalam dormiens vidi.
Quartum genus, per subem: sicut ad Moysen; et
ad Jacob post plagam loquitur Deus. Quintum ge-
nus. Vox de Cælo; sicut ad Abram sonuit dicens:
Ne iniicias manum tuam super puerum: et apud
Saulum in via. Saule. Saule. quid me perseque-
ris. Sextum genus. accepta Parabola: sicut apud
Salomonem in Proverbis; et apud Balaam cum
evocaretur a Balach. Septimum genus. Replecio
Sancti Spiritus, sicut penè apud omnes Pro-
phetas.

Sequitur.

Alij tria genera Visionum dixerunt. Vnum se-
cundum oculos corporis. &c. Alterum secundum Spī-
ritum: quo imaginamur ea que per corpus sentimus.
&c. Tertiū autem genus Visionis est, quod ne-
que corporeis sensibus; neque illa parte animæ,
qua corporalium rerum imagines capiuntur; sed per
intuitum mentis, quo intellecta conspicitur veritas.
&c. ut ibidem.

Rabi Samuel &c.

En una Epistola, o Carta trsladada de Arabigo
en Romance. La qual embió el Rabi Samuel de
Israel, natural dela Cibdad de Fis, à Maestre
Isaac, Rabbi dela Synagoga de Marruecos &c.
Los quales despues fueron buenos, y fieles Xpianos.

Cap. 16.

Señor mio maestro, como nos entre nos, et yo
entre my lœ, e nos leemos, que so, e que so-
mos Fíjos de Jacob Patriarcha, mucho he pa-
vor que sea cumplido en nos aquello, que es
dicho por la boca de Isayas en el Cap. xxx. Ma-Isay. 30
tar te ha Díos, O Israel, et llamará sus sier-
vos por otro nombre. Temor he, Señor, que a
quellos Siervos son los Sierviles: à los cuales

deve ser puesto aquell nombre, segund que dice Moyen: Serán los Senthiles à la cabeza; et el Pueblo Moyen incedulo à la cola: segund que nos somos, yà son mas de mill años. Aun de los Senthiles dice Hiere-mias enel Cap. VI. Fenchir se ha la Tierra de dios, Hierer et sobrará asy como la agua del Mar. Et dellos dice Salomon en el 3º. Li. de los Reyes en el Cap. XLVIII. 3.R.c. en la su Oracion assy: Señor dios quando venire el Avenediso, et el de Tierra agena à la Santa Caja suya, et llamaré aij el tu santo nombre muy bendito, oys lo has Señor mio, por que todas las cosas aprendan temer el tu nombre, assy como el Pueblo de Israel. Pues Señor mio, en que nos gloriamos, e por que menos preciamos los Senthiles, pues que Salomon los face participantes del temor del Señor, e de la Caja sancta suya. Et por ventura dios nos desechó à nos de aquella su Santa Caja assy como nos dixo. Et aun destos Senthiles dice Moyen en el 111º. Li. de la ley: Esto di-
se el Señor: Fenchir se ha toda la Tierra de la gloria del Señor. Et dellos dice David enel Ps. Ps. 2º. XXI. Ante ti vernan, et convertere han al Señor todos los fines dela Tierra. Esso mismo dice Isaías en el Cap. 55. O Casa sancta vino la tu lum-Isay-bre, e la gloria del Señor sobre ti es nascida. Andaran las Sentes en la tu lumbre. Señor myo, quien son los que vinieron à la Caja del Señor,

sy non las Sentes estrañas, que erravan al Señor, adorando los Idolos? Et non solamente las Sentes, mas aun los Príncipes dellas, et de los quales dixo, que andarian en la lumbre dela sancta Caja: nos andamos errados della yà son mas de mill años. Otro sy dice este mesmo Isaías en el Cap. LXV. Cata que la Sente, que non sabias, llamarás, et las Naciones, que te non cognoscierón vernán à ti. Segund que de fecho parece son yà mas de mill años, ca el Xpo. que fue embiado seguia la ley, que nos fue dada, Vino à las Sentes, que ley non supieron, et advenicion, et el les dio ley nueva, e pura, e sancta. Por esto dice Isayas en el Cap. XLIV: Con Isaia C. 42. Condaron las Sentes, e los Reyes dellos, et ajuntaronse en la Caja del Señor: et non tiene assy este passo en la nuestra Tradicion. Et aun Señor mio temo, que aquellos fue dicho lo que se lee en este mismo Cap. que dice: Adjuntadvos, et venid todos los de los Senthiles, que fuistes salvos por dios. Et dellos dice otra ves Isaías en el Cap. LXXXI. Buscaron à my los que preguntavan por my; et fallaronme los que me buscavan. Et mas dice Hieremias en el Cap. 11º. Ajuntar-se han todas las Sentes en el nombre del Señor en la Caja sancta, et non andarán mas en la maldad de sus corazones. Et dice mas Hier-

Ibidem.

Isay. C. 64.

Hier. Ca. 11º.

Id. Ca. 16. remias en el Cap. xvij. A he Díos Señor mío à
 ti venian todos desde los prostrímos fines de la
 tierra; et dirán, non heredaron los nuestros Padres
 sy non mentira, e maldad. Et aun destos mesmos
 soph. C. 3. Sencillos dice Sophonias Propheta en el Cap. iiij.

 Otorgado es que las Sentes que fablen en el
 nombre del Señor, e que lo sirvan en ombro
 vno, e que lo sirva todo Rmen en su lugar,
 et todas las Islas dela tierra. Eso mismo
 Zach. C. 2. dixo Zacherias Propheta en el Cap. iiº. Allegate
 Casa de Syon, que yo venè à ti, et moraré
 en medio de ti. En aquel dia se allegaran à
 Díos las Sentes en su munchedumbre. Dice
 Zacherias. 8. aun este mesmo Propheta en el Cap. 8º. Esto dice
 el Señor de las Huestes: Venian Sentes muchas
 de muchos Lugares, e dirá el Varón à su Vezino:
 Vamos, e busquemos al Señor en bien. Et my Se-
 ñor estas Prophecias complidas son, e complense oy
 à los nuestros ojos. Cu Señor claramente vees
 como todos los Pueblos; et todas las Lenguas leen
 los Libros de la Ley, e de los Prophetas: et el Psal-
 terio: e desechados ya los Idolos, en que ninguno
 de los cree por la Doctrina de Moysen, y de A-
 aron, que creyeron aquel Justo, del qual dice
 el Propheta Abacuch en el Ca. 3º: Saliste Señor
 en salud del tu Pueblo con el tu Xristo.

Idem Rabí Samuel. Cap. 15º.

Temo me Señor, que Díos vencedor vivificò, et
 diò vida à estas Sentes por la su Fe; e el nos
 mató à nos con la incredulidad, et dureza; se-
 gund quel dice por la boca de Isaias en el Isaye. 65.
 Cap. Lxv. onde dice asy: Esto dice el Señor:
 Por que vos llame, e non me respondistes, los mis
 Siervos comerán, e vos fambrearedes: Catad que
 los mys Siervos veerán, e vos perseceredes de
 sed: los mys Siervos se alegrarán en alegría
 del Coraçon, e vos seredes confundidos en amar-
 gura de vuestro Coraçon. Et matarte ha Díos,
 ó Israel, e llamará sus Siervos por otro nombre.
 En el qual nombre bendicirà aquél Díos, que es
 bendicho sobre la tierra. Amen. Et nos veemos
 las redempções deste nombre bendicho de Díos
 sobre las fas dela tierra; e veemos que à nos
 derriamo en captiverio por todo el Mundo, et por
 las quatro partes del yà son mas de mill a-
 ños. Et claramente parece en nos el rostro de
 la Ira de Díos, non para castigar, mas para
 destruir. Et aqueste es el matamiento, con el qual
 amenazò Díos, que nos mataría. Et aquellas Sen-
 tes, las quales Díos llama Siervos tuyos, re-
 cibieron ya lo que Díos prometió en la Ley; an-

Isaiae.

Amos c. 6.

Abac. 1-c.

te de la muerte del nuestro primer nombre; segund la orden de las palabras, que son dichas por Isaías. Et la famebre, e la sed, que nos padecemos, non es de Pan, mas es de las Oraciones, que es sequedad de las nuestras Ánimas: e fambre de la Palabra de Dios, segund que dixo el Prophetas Amos en el Cap. vj. Et tu Señor myo sabes esta cosa mas larga, et claramente que Yo.

Idem Rabi Samuel. Ca. 18.

Pavor he Yo Señor myo Maestro, que aquestas gentes han, e ovieron mill años de vida despues, que fue muerto Israel: las quales gentes non havian cosa de bien antes que creyensen en Dios, et en su Xristo: et ellas nos fictioneran ser aquellas Bestias, de las quales dice el Prophetas Abacuch, que non han Cabdillo. Et aquestas gentes despues que fueron alimiadas por la Fe, han sus Ayunos, e sus Fiestas, e sus Ceremonias de la ley Nueva; et aun mas todas aquellas cosas, que son contenidas en la ley Vieja, quanto pertenezce á Limpieza. Et vees Señor como en todo lenguaje, et en todo rincón, et en todo lugar, et en Oriente, et en Occidente las gentes confessan el nombre del Señor:

Nota

et non creyeron en Eli por Moysen, nyn por algunos de los Prophetas, como quier que sean estudiantes en la Ley, et en los libros de los Prophetas: mas Dios los llamò por los Discípulos del Justo: el qual salio con Dios, e salud dellos; segund que dice Dios por la boca del Prophetas Abacuch. aquestos Discípulos de aqueste Abac. 3.c. Justo, fueron Fíjos nuestras, et de los Fíjos de Israel. Los quales en otro nombre son llamados Apostoles; Et mucho me temo Señor, que aquestos son aquellos los quales dice Dios por la boca de David en el Psalmo xvij. En toda la tierra salio el sonido dellos, e en los posteriores fines de la Tierra fueron espasidas sus palabras. Et por que el Prophetas demuestra, que destos fable, et non de nos, por tanto dice mas adelante: Que non sera lengua, nyn palabra, que non oya las voces dellos. En pero esto non se puede complir en nuestra lengua Hebraica: ca ningunas gentes non obedecieron á nuestros Padres Moysen, Isaias, et á los otros; antes los mataron, et desecharon de sy. En pero las gentes saben oy á Moysen, e á los Prophetas, et cognoscen á Dios, et facen ley nueva, segund que los Apostoles los enseñaron Ex.

Hasta aquí es de buena letra el ms. aora sigue de caracteres difíciles por mal escrito: dase puntual como está.

Divi Augustini

Recordare misericordiae tuae antiquae, qua nos a principio & requiratur. Cap. xxvi. Soliloq.

D. Augustini Soliloquia Cap. xxvi.

Prius quam me formares in utero novisti me: et an Aug. S.
tequam existem de de vulva quidquid tibi placuit pre-
ordinasti me. Quae, et qualia sint in libro tuo scripta
de me in secreto consistorij tui ec.

Aug. de Di-
Demoni

Prævalebit Dominus aduersus eos, et exterminabit omnes deos Sennium terre; et adorabunt eum unusquisque de loco suo; omnes Insulæ Sennium aut non credebant ita sibi futura qui in templis Sennium celebantur. De Divinatione Dæmonum.

Item repetit in eodem libro. Prævalebit in- quid Dominus aduersus eos, et exterminabit omnes deos Sennium terre; et adorabunt eum unusquisque de loco suo; omnes Insulæ Sennium; ne que enim sole Insulæ, sed ita omnes Sentes, ut etiam omnes Insulæ Sennium. Quando quidem ali- bi non Insulas nominat, sed universum Orbe terrarum, dicens: Commemorabuntur, et convertentur ad Dominum universi fines terra: Et adorabunt in conspectu ejus universæ patris Sennium: quoniam Ps. 21.

Dominî est regnum, et ipse dominabitur Sennium.

Item in eodem. Dominus dixit ad me; Filius meus es tu, ego hodie genui te. Postula a me, et da- bo tibi Sentes hereditatem terram, et possessionem tuam terminos terræ. His atque hujusmodi profeticis documentis predictum ostenditur, quod videmus im- pleri per Christum futurum fuisse, ut Deum Is- rael, quem unum verum Deum intellegimus, non in una ipsa Sente, que appellata est Israel, sed in omnibus Sennibus coleretur; et omnes falsos de- os Sennium et a templis eorum, et a cordibus cultorum suorum demolirentur.

Item repeatit in eodem. Audite me qui scitis Aug. ut sup. Judicium*, Populus meus in quorum corde lex alibi: Justum. mea: opprobria hominum nolite mebare; et detrac- tionem eorum ne supereminî, ne quos vos sper- nunt magni duxeritis. Sicut enim vestimentum ita per tempus absumetur, et sicut lana a hi- nea comedentur. Justitia autem mea in eternum manet.

In Libro Confessionum. 9°

Et ille fecit Esayam Profetam, credo quod pro ceteris Evangelij vocationisque Sennium sit pro- hunc iator, apertior.

In eodem. Libro 12°

Tu loquerere in corde meo veraciter, solus enim

loqueris, et dimitam eos foris, sufflantes in pulvrem, et excitantes terram in oculos suos, et in hinc in cubile meum, et cantem tibi amatoria gemens in enarrabiles gemitus in peregrinatione mea; et recordans Iherusalem patram meam, Jerusalem matrem meam, teque super eam regenerationem, illustratorem, patrem, tutorem, maritum. Castas et fortes delicias, et solidum gaudium, et omnia bona ineffabilia; simul omnia quia unum summum, et verum bonum; et non avertat donec in ejus pacem matris carissime ubi sunt primi spiritus mei. Vnde mihi ista certa sunt, coligas totum quod sum a dispersione, et deformitate haec, et conformes, atque confirmes in eternum Deus meus, misericordia mea.

In eodem 13°

Id. Aug. Item debentur eis tamquam volatibus propter benedictiones eorum, qui multiplicantur super omnem terram; quoniam in omnem terram exivit sonus eorum, pascuntur autem his escis, qui letantur eis; nec illi letantur eis, quorum deus venter est, neque enim et in illis, qui prebent ista, ea que dant fructus est, sed quo animo dant.

De Doctrina Cristiana, Libro II°

Aug. Sed qualibet vocentur ab omnibus, sunt tamen

Sidera, que Deus instituit, et ordinavit, ut voluit; et est certus motus illorum, quo tempora distinguntur, atque variantur, quem motum notare cum quisquis nascitur, quomodo se habeat, facile est, per eorum inventas cum scriptisque regulas, quod Sacra Scriptura Condepnat, dicens: Si enim tantum poluerunt scripture, possent estimare saeculum; quomodo ejus Dominum non facilius invenerunt?

In eodem, libro 3°

Aug. de Doctr. Ch.

Facile est, inquit, hoc intelligere de illa domo Israel, de qua dicit Apostolus, Videte Israel secundum carnem; quia hec omnia carnalis populus Israel et fecit, et passus est. Alio etiam, que secundur eidem intelliguntur populo convenire, sed cum ceperit dicere et sanctificabo nomen meum s illud magnum quod pollutum est nationes q polluisis in medio eorum; et scient sanctes quia ego Dominus. Iam intemperie debet esse qui legit quemadmodum species exceditur, et adjungatur genus. Sequitur enim, et dixit: Et non sacrificabor in vobis ante oculos eorum; et accipiam vos de sanctis, et congregabo vos ex omnibus terris, et inducam vos in terram vestram, et aspergam vos aqua

21
mundum, et mundabimini ab omnibus simulacris
et mundis vestris; et dabo vobis cor ^{novum} ~~novum~~, et spiritum no-
vos; vobis dabo in vos, et auferam cor lapideum de
carni vestra, et dabo vobis cor carneum; et spiritum
meum dabo in vos, et faciam ut in fustibus meis
ambuleris, et iudicia mea custodiabis, et facias;
et habitabit in terra, quam dedi patribus ves-
tris, et eritis mihi in populum, et ego ero vobis
in Deum, et mundabo vos ex omnibus immundi-
ciis vestris. Hoc de Novo Testamento esse prophe-
tatum ad quod pertinet non solum illa una sensio
in reliquis suis, de quibus alibi scriptum est. Si
Ex did. Ap.
ad Rom. 9.
Isayae.
ii. Cor. 11.
Ezech. 36.
Aug.
Sed etiam
fuerit numerus filiorum Israel sicut arena ma-
ris, reliquiae salve fiunt, verum cetera tentes,
quae promissae sunt patribus eorum, qui etiam
nostri sunt, non ambigit quisquis inbutitur, et
laetacum regenerationis hic esse promissum,
quod nunc videmus omnibus sensibus redi-
tum. Et illud quod ait Apostolus, cum No-
vi Testamenti gratiam commendaret, ut in com-
paratione Veteris emineset: Epistola nostra vos
eritis scripta, non attamento, sed in tabulis
cordis carnalibus hinc esse respicit, et perspicit
dictum ubi iste Propheta dixit: Et dabo vobis
cor novum, et spiritum novum dabo in vos;

15.
et auferam cor lapideum de carne vestra, et da-
bo vobis cor carneum. Cor quippe carneum: unde
ait Apostolus: Tabulis cordis carnalibus: a
corde lapideo voluit vitam sentientem discendi;
et per vitam sentientem significavit intelligentem.
Sic fit Israel spiritualis, non unus sensus,
sed omnium que promissae sunt patribus eorum
in semine quod est Christus. Hi ergo Israel spi-
ritualis ab illo Israel carnali, qui est unus
sensus novitate gratiae, non nobilitate parentum,
et mente, non gente distinguitur. Sed altitudo
prophetica dum de illo vel ad illum loqui-
tur, latenter transit ad hunc, et cum iam
de isto, vel ad ipsum loquitur, adhuc de
illo, vel ad illum loqui videtur, non intellectum
scripturarum nobis quasi hostiliter
sed ex medicinaliter cor nostrum: unde
et illud, quod ait: Et inducam vos in ter- Ezech. 36.
ram vestram: Et paulo post tamquam id ip-
sum repetens: Et habitabit in terra vestra,
qua dedi patribus vestris. Non carnaliter, si-
cuit carnalis Israel, sed spiritualiter, et spiritua-
lis debemus accipere. Ecclesia quippe si-
ne macula*, et iuga ex omnibus sensi- *macula.
bus congregata, atque in eternum regnaturia

1

Cum Christo, ipsa est beatorum terra viventium, ipsa est intelligenda Patribus data, quoniam eis certa, et immutabili Dei voluntate promissa est: quoniam ipsa promissionis, vel predestinationis firmitate jam data est, quae danda suo tempore à Patribus credita est: sicut de ipsa gratia, quae Sanchis datur, scribens ad Thymotheum Ap. ii. Th. 1. postolus ait: Non secundum opera nostra, sed secundum suum propositum, et gratiam, quae data est nobis in Christo Iesu ante saecula aeterna, manifestata autem nunc per adventum Salvatoris nostri. Datam dixit gratiam, quoniam non erant adhuc quibus daretur, quoniam in dispositione **haec** predestinatione Dei jam factum erat, quod suo tempore futurum erat, quo esse dixit manifestatam. Quia **haec** possent intelligi, et de terra futuri saeculi, quoniam erit celum novum, et terram novam, in qua iniusti habitare non poterunt; et ideo recte dicitur p̄is, quia ipsa sit terra eorum, quae illa ex parte non erit impiorum, quia et ipsa similiter data est, quoniam danda firmata est.

In Libro de Concenssu Evangelistarum Cap. 27-28-29-30-31-32-33.
 34-35-36-37-38-

In omnibus Capitulis predicatis multa dixit de Judaeis, et de eis quae ventura sunt, de quibus non scripsi propter prolixitatem, aliquid tamen reducam ad memoriam.

In Cap. 29. Neque enim temporibus christianis, sed ante tanto predictione est quod per Christianos impletur. Ipsi Judaei, qui remanserunt inimici nominis Christi, de quorum perfidia in illis prophetice literis tacitum non est, ipsi habent, et legunt Prophetam dicentem: Domine Deus meus, et refugium meum in die malorum, ad te sentes venient ab extremo terce, et dicent: vere maledicta colluerunt patres nostri simulacia, et non est in illis utilitas, etiam nunc fit. Haec sunt sententes ab extremo terce venient ad Christum, dicentes, et simulacia frangentes: et hoc etiam magnum est, quod Deus prorsus Ecclesie sue ubique diffusa, ut gens Iudea merito debelata, et dispersa per terras. Ne à nobis haec composita putarentur, Codices Prophetarum nostrorum ubique portaret, et inimica Fidei nostre testis fieret Veritatis nostre. Quomodo ergo Discipuli Christi

Aug. 1. lib. de
Concenssu Evang.

India est in extremo Terce in oriente,
et Hispania, et Ethiopia in Occidente:
inter medium et ultime Oceanum.

Item Indi veniunt
et evertunt Idola.

81

docuerunt quae à Christo non dicerent, sicut stulti
desipiendo jactant, ut de eorum Genitium, et Simula-
ciorum Supersticio deleretur? Numquid et illas Proph-
etas, quae nunc leguntur in Codicibus Inimicorum
Christi possent dici fingisse Discipuli Christi? Quis e-
nim hoc evertit nisi Deus Israel? Ipsi enim po-
pulo dictum est per divinas voces factas ad Moys-
eum: Audi Israël: Dominus Deus tuus, Deus unus
Deut. 6. est: non facies tibi Idolum, neque cuiusque similitu-
dinem: neque in Caelo sursum, neque in terra deorsum.
Levit. 26. Ut autem eciam evertat ista ubi portantem acce-
perit, sic ei præcipitur: Non adorabis deos illorum,
Exodi. 26. sed neque servies eis. Non facies secundum ope-
ra ipsorum, sed deponendo depones, et confingendo
confringes simulacula eorum.

Aug. ut sup.

In Cap. 30. Quis autem dicat Christum, atque
Christianos non pertinere ad Israël, cum Israël se-
pos fuerit Haboræ, cui primo, et deinde Israh filio
egus, et deinde Israël nepot egus dictum est, quid
Sen. 26. Jam commemoravi: In semine tuo benedicentur om-
nes Sentes; quod fieri jam videmus in Christo, cum
inde exorta sit illa Virgo, de qua Propheta Po-
puli Israël, et Dei Israël cœsinit, dicens: Ecce
Troy. 5. Virgo concipiet, et pariet Filium, et vocabitur nomen
egus Emanuel. Interpretatur enim Emanuel nobis-
cum Deus. Deus Israël ergo, qui prohibuit alios
deos colí, qui prohibuit idola fabricari, qui præcepit

19.

everti, qui per Prophetam dixit, Sentes ab extremo
terre dicharas vere mendacia coluerunt patres nostri.
Simulacra in quibus non est utilitas; ipse per Chrys-
ti nomen, et Christianorum Fidem istarum omnium
Superstitutionum eversionem suscit, permisit, exhibuit. Tu-
tu ergo miseri quia blasphemare Christum etiam a
diis suis, hoc est, a Demonibus nomine Christi me-
tientibus prohibiti sunt: Volunt ab eo doctrinam
istam facere alienam, qua Christiani contra Idola
disputant, easque omnes falsas religiones, ubi potue-
rint erradicant.

In Cap. 31. Jam subditos Christi nomini, si Aug. Lib. de Conc.
cut longe ante promisit, dicente per Prophetam: extang.
Et adorabunt eum omnes Reges terræ; omnes. Ps. 71.
Sentes servient illi.

Idem.

In Cap. 32. Non sunt loquæ, neque
sermones, quorum non audiantur voces eorum. Ps. 18.
In omnem terram existit sonus eorum, et in fi-
nes Orbis terræ verba eorum.

Idem.

In Cap. 36. Dixit enim Dominus: dilata Isaya 54.
locum tabernaculi tuū, et aulas tuas confunge non
est quod patas. Portige longius funiculos, et pa-
los validos constitue, eciam atque eciam in dex-
teram, atque sinistram partem extende. Semen
enim tuum hereditabit Sentes, et Civitates, que

deserte erant inhabitab: non est quod metas. Pre-
valebis enim nec erubescas quia detestabilis fuens.
Confusionem enim in perpetuum oblibisceris: Ignomine
vidutatis tue non eris memor; quoniam ego sum
Dominus qui facio te, Dominus nomen ei: Et qui
eruit te ipse Deus Israel universi terra vocabitur.

In Lib. 2. Cap. 22. de lince. Evangelist.

- ^{s. Math. 24.} Quod ergo Mathaeus ait: Et prædicabites hoc ^{Id. Aug.}
Evangelium regni in universo orbe in testimonium
omnibus Gentibus, et tunc veniet consumatio. Et Marc.
^{al. 13.} cus eodem ordine ita commemorat: In omnes Gentes
primum oportet prædicari Evangelium. Non dixit, et
tunc veniet consumatio, sed hoc significat, quod ait.
Primum, id est, et in omnes Gentes primum oportet
prædicari Evangelium: significat vñque primum, an-
te quam veniat consumatio. Item quod Mathaeus
^{Math. 24.} ait: Cum ergo videritis abominationem desolationis
stantem ubi non debet, qui legit intelligat, in qua
mutatione verbi exposuit tamquam sententiam, ideo
ubi non debet, quia in loco sancto non
^{Luc. 21.} debet. Lucas autem non ait: Cum autem videritis
ab hominationem desolationis stantem in loco san-
cto, aut ubi non debet, sed ait: sed cum autem
videritis circumdari ab exercitu Iherusalem, tunc
scitote, quia approximabit desolatio ejus: tunc

erit ergo ab hominatio desolationis, in loco sancto,
quod Mathaeus autem ait. Tunc qui in Iudea sunt,
fugiant ad montes, et qui in tecto non descendat
tolleret aliquid de domo sua; et qui in agro, non
reverteretur tollere tunicam suam. Tidem pene ver-
bis haec etiam Marcus commemorat; Lucas autem:
Tunc qui in Iudea sunt, inquit, fugiant in montes;
haec sicut illi duo, catena vero alter. Sequitur e-
nim, et dixit: Et qui in medio ejus discedant; et
qui in regionibus non intrent in eam, quia dies
ultimo hi sunt; ut impleantur quæ scripta sunt.

In Lib. 3. Cap. 25.

- ^{1. Aug.} Post illam quippe expiobationem secubus ait i-
n*sti 16. dem* Marcus, et dixit eis: Euntes in mundum
universum prædicate Evangelium omni creature: qui
crediderit, et baptizatus fuerit, salva erit; qui
vero non crediderit, condemnabitur. Hoc ergo
prædicatio quoniam qui non crediderit condemp-
nabitur.

^{Nota.} Hasta aquí llega lo escrito con mal formado ca-
racteres: y continua en la bella letra que antes.

In Evangelium secund. Marcum Cap. 16.

- ^{ac. 16.} Euntes in mundum universum prædicate Evan-
gelium omni creature &c. ut sequitur.

Nota.

Quoniam dicitur quæstio, quomodo prædicatum fuerit Evangelium Christi per totum Orbe, vel quomodo manet adhuc prædicandum: requiratur et Testado super Mattheum Cap. xxviii. quæst. xiv. El Testado per totum. &c.

Mathei Cap. 28°.

Data est mihi omnis potestas in Cælo, et in terra. Euntes ergo docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti: docentes eos servare omnia, quæcumque mandavi vobis.

P.S. 58.

Et dominabitur à mari usque ad mare; et à flumine usque ad terminos orbis terrarum. Glosa 1. Super totam terram mari circumdatam. Licet enim Oceanus sit unum mare, tamen secundum diversas sui partes varie nominatur; ut pote mare Orientale à parte Orientis; et eodem modo à parte Austris, et Aquilonis. In omnibus enim istis terris aliqui receperunt fidem Christi prædicatione Apostolorum, aliorumque Discipulorum, secundum quod dictum fuit super Psalm. xviii. exponendo illum. In omnem terram exiit sonus eorum & (Et à flumine) scilicet Paradisi terrestris. (Usque ad terminos orbis terrarum) 1. Usque ad terminos orbis

Mathei. 24. Cap.

Mathei. 24. Et prædicabitur hoc Evangelium regni in unius verso Orbe in testimonium omnibus gentibus. &c.

Act. de Glosa, s. (Et prædicabitur Evangelium regni) 1.

Lyra. Evangelium Christi quod introducit ad Regnum Cœlestis &c. (Universo mundo) quod enim ante destructionem Civitatis per Tytum, et Vespasianum in tribus partibus orbis, scilicet Asia, Africa, et Europa prædicatum sit Evangelium Christi, patet sic: Vivente enim Petro Fides prædicata est in Italia &c. quod requiratur, si placet.

Sequitur in eadem Glosa.

(In testimonium omnibus gentibus) quasi dicat: Ad prædicanda est Fides in universo Orbe, ut tertium nrum Christi audiretur in omni gente; secundum quod dictum fuit Apostolis Actuum primo: Eritis mihi testes in Jerusalem, et Iudea, et Samaria, et usque ad ultimum terræ.

Item sequitur.

Nic. de Lyra,

Considerandum autem quod alia est prædicatione Evangelij futura in omnibus gentibus, quantum ad efficaciam; sicque omnes gentes recipient fidem Christi. Et hoc erit in consummatione saeculi.

18
Confibit circa terram per circuitum. Et isti termini protenduntur usque ad ultimum calum; et tantum protendit potestas Christi: Propter quod dicit Matthaeus ultimo: Data est mihi omnis potestas in celo, et in terra &c. ut seg.

J. Augustinus in Lib. de Divinat. Daemonum.

Iste ergo Deus, quem nemo, ut dixi, illorum cuius est negare verum Deum; illos falsos esse deos, et omnino deferendos, eorumque templo, et similitudine, et sacra evestenda; per suos Vates, hoc est, Prophetas aperta denuntiatione praedixit, aperta potestate praecepit, aperta veritate complevit &c. —
Sequitur.

Quod autem ipsum essent cultus Sentes (exterminatis diis falsis, quos antea colebant) a Propheticis dicitur. Atende diligenter. his ejus esse predictum paulo ante commemoravi, et nunc repeto: Praevalidit, inquit, Deus adversus sophonia. sus eos: et exterminabit omnes deos Terrum terrae: et adorabunt eum unusquisque de loco suo, omnes Insulae Terrum. Neque sole Insulae, sed ita omnes Sentes, ut et omnes Insulae Terrum (quandoquidem alibi non Insulas nominat, sed universum orbem terrarum, dicens: Commemorabunt, et convertentur ad Dominum universi fines terrae: et adorabunt in conpectu ejus universae patriae Terrum, quoniam

22.
Dominus est regnum, et ipse dominabitur Terrum. Et certa que secuntur notatione digna — sequitur.

Hic atque hujusmodi Propheeticis Documentis predictum ostendit, quod videmus impleri per Christum futurum fuisse; ut Deum Israel; quem unum Deum verum intelligunt; non in una ipsa gente, que appellata est Israel, sed in omnibus gentibus coleretur; et omnes falsos deos Terrum; et a templis eorum; et a cordibus cultorum suorum demoliretur. &c.

Necesse est ergo, ut impleantur omnia hec &c. que secuntur usque in finem.

Hoc Augustinus, ut supra, ubi per totum ipsum Libellum singula clavis declarantur, que ego dimitti requirenda causa brevitas.

Nota: Aquí vuelve a mudar de mano el Ms. usando de la letra de mala formación, que notamos arriba:

Petrus de Alia Cardinalis
In Libro de Legibus et Sechis Cap. 4º

Quinto ponit Doctor iste quod de destructione legis Machometi certitudinaliter locuntur Astronomi: nam secundum quod Albusazar dicit, lex illa non potest durare ultra sexcentos nonaginta tres annos; sed tantum ipsa durabit, nisi propter aliquam causam insidentem abbrevietur tempus se-

cundum quod prius tantum est: quæ abreviatio po-
 test fieri major, vel minor ex causis diversis: et ut
 iste Doctor dicit tunc quoniam haec scripsit iam erat
 annus Arabum sexagesimus sexagesimus quintus
 à tempore Mahometi; et ideo concludebat, quod citio
 destrueretur; et quod istud erat magnum solatum Chris-
 tianis. Vnde laudandus erat Deus qui Philosophus
 dedit talem lucem sapientiae, per quam lex verita-
 tis confirmatur, et roboretur, et per quam principios
 inimicos Fidei destrui debere. Et per Concordiam ipsius
 sententiae inducit Scripturam Apocalipsi, quæ dicit:
 quod numerus Bestie est sexcentum Lxij, qui nu-
 merus est minor predicto per xxx. annos. Sed
 in multis locis subiecti aliquod de numero comple-
 to, nam hic est mos Scripturæ, ut dicit Beda.
 Et hoc forsitan voluit Deus, quod non exprimeret-
 tur totaliter, sed aliqualiter occultaretur, sicut et
 cetera, quæ in Apocalipsi scribuntur. Quia forte
 ante illud tempus ultimum, quod huic Se-
 gis Mahometi, secundum ejus causam principalem deter-
 minat Albusazar, continget, quod Saraceni
 destruentur aut per Tartaros, aut per Christianos,
 sicut jam tunc maxima pars Saracenorum des-
 tructa erat per Tartaros, et Caput Regni, quos
 fuit Baldach et Caliph, qui fuit ^{sicut} Papa
 eorum. Sed his non obstantibus, licet jam postea
 tempus magnum lapsum sit, tamen experientia
 docet quod nondum Secta illa perditionis destru-

Apoc. 13.

Notæ de con-
sumatione le-
gis Mahometi

ta est, sed, pro hoc dolor! saepè, et multum contra
 Christianos invalescit: vnde patet quod in hac opinio-
 ne fragilis ~~est~~ est, et exigua, sev invalida sententia.
 Sexto dicit iste Doctor quod, quia credimus quod
 post Legem Mahometi nulla Secta ~~nisi~~ veniet,
 nisi Lex Antichristi, et Astronomi similiter in hoc
 concordant, quis erit alius potens, qui legem fa-
 dem, et magicam constituet post Mahometum, que
 omnes alias suspendit? Ideo multum erit while Ec-
 cleſie Dei considerare de tempore istius legis, an
 citio veniet post destructionem Legis Mahometi, an
 multum longe. Et Ethicus Philosophus dicit in
 sua Cosmographia quod Tens, quæ fuit clausa in-
 ter portas Caspias invenit in mundum, et obviabit
 Antichristo, et convocabit deum deorum. Jam ve-
 ro, ut dicit, Tartari, qui fuerunt intra portas il-
 las inde exierunt: nam portæ ille fractæ sunt,
 sicut retulerunt aliqui Christiani, qui per medium
 eorum transierunt: Hoc ergo inducit quasi sig-
 num proximi adventus Antichristi: vnde concluden-
 do dicit: Scio, quod si Ecclesia vellet revolvete
 Testum, Sacrum, et Prophetias sacras Sibilæ, et
 Nestorii, Aquilæ, et Joachim, et multorum alio-
 rum; insuper Historias, et Libros Philosophorum,
 atque juberet considerari vias Astronomicæ, inve-
 niretur sufficiens suspicio vel magis certitude de
 tempore Antichristi. Sed his videtur obviare

Philosophus

dictum Christi: Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, que Pater posuit in sua potestate: Et illud de die, et hora nemo scit et cœ. Quid autem super his dicendum sit, non est presentis operis definire, sed de hac materia tractavi in quodam Sermonе de Adventu Domini, super Verbo: Scitote quoniam prope est Regnum Dei. Sed, his omisis, ad propositum rediamus.

In xx.

in Verbo x^o

Augustinus secundo de Civitate Dei ubi ait, quod sexti milenarij annorum mundi posteria spatio suo tempore valabantur. Vbi incidenter notandum est quod Augustinus ibidem non aceritivē, ut quidam crediderunt, sed solum recitativē ponit illam opinionem, quae dicebat, quod primum Creationem ideo distinxit Deus per sex dies, ut significaret, quod omnia, quae per totam durationem Saeculi hujus facere disposuerat, in sex annorum millennii adimpleret. Hanc siquidem opinionem in pluribus locis, et specialiter, ut supra dictum est, in fine Libri de Civitate Dei, aceritivē refellit: aliam quoque in Titulo Salmi sexti, illorum videlicet qui adventum Domini ad Iudicium post septem milia annorum ab Adam futurum crediderunt, ut septem milia annorum tamquam septem dies transeant: deinde illud tempus tam-

Math. 28.

quam dies octava adveniat. De talibus autem conjecturis quid Catholicè tenendum sit, dum satis probabiliter explicavi in quodam Sermonе de AdVENTU Domini super Verbo: Scitote quoniam prope est Regnum Dei. Sed, his omisis, ad propositum rediamus.

In Elucidario. A. C. C. Teología in Verbo x^o

A Creatione Adæ usque ad Christum secundum Alphonsum, sunt annos quinque milia ter centum quadraginta tribus, et dies ccc viij.

In Libro de Concordia. A. V. et. n. Istorie 53.

Post prædictas decem revolutiones Saturni, secula sunt aliæ decem, et completo anno Christi 1189. vel circiter, circa quod tempus Innocentius Terminus, multis bonis operibus gloriosus, dignè Cathedram Petri tenebat, cuius tempore à Franchis, et Venetis capta est Constantinopolis. Similiter innumerabilis Saracenum multitudo contra Hispanos veniens, ad Patriam suam confusa redit. His diebus Livonias pro magna parte conversa est ad Fidem. Anno vero Pontificatus sui 12°. Romæ celebratum est Consilium Generale pro residuo Terræ Sanctæ, ubi eccliam pro statu Universalis Ecclesiæ multa utilia statuta fuerunt: ubi eccliam Abbatis Joachim Libellum, quem contra

Magistrum Petrum Lombardum composuit, dognavit.
Insuper etiam Almaricum cum sua heretica Doctrina,
non tamen Doctrina dicti Abbatis Joachim, dognata est, qui in Calabria floruit, pluresque libros
utiles scripsit. quia Regibus, et Principibus requiren-
tibus ab ipso de Peregrinatione in Terram Sanctam,
praedixit quod parum proficerent, eo quod nondum
tempus advenisset. Hoc tempore imperabat Federicus
Primus, qui longus strenuus et facundus in omni-
bus fuit gloriatus.

In Libro de C. A. V. et n. h. Cap. 6.

Sed quia de adventu Antichristi locū sumus,
sciendum est quod Methodius Mastir, de quo in di-
bro Illustrum Victorum meminit Getonimus, de prin-
cipio, et Consumatione Seculi multa scripsit, que, Di-
vina revelatione, accepisse dicitur; inter que aliqua com-
memorat, que erunt praembula Anti-Chrisci. Quorum
primum est illa dissensio, de qua in secunda ad
Thessalonenses Epitola dicit Apostolus: nisi ve-
nerit dissensio primum et &c. sed de hac jam ali-
quid breviter testigimus. Secundum praembulum
est quod posquam absorta fuerint plurima Regna,
que adversus Regnum Romanorum conflixerant,
convergent pro illis adversus Romanum Imperium
filii Israel, filii Agar, de quibus Daniel predi-
xit: et hoc erit in septimo Millenario annorum

Mundi, eo quod apropinquabit consumatio Seculi, et
non erit longitudo amplius temporis. Hic tamen atten-
de, quod sicut dicit Historia ~~Augustina~~ Scolastica,
Methodius pro ~~anno~~ 200. annos ab Adam Ciliades,
id est, Etates Seculi per annorum millenaria anno-
tavit. Tertium Praembulum est, quod Terram Promis-
sionis propter peccata inhabitantium in ea, oblinebunt
filii Ismael, id est, Saraceni, que debent esse ter-
ra Christianorum. Et haec evenient propter iniquita-
tes varias, specialiter propter peccata Sodomiae; mul-
taque mala ennumerat, que super diversis Regnis,
et Regionibus ventura praedixit. Et adhuc applicat
illud Apostoli: Nisi venerit dissensio primum &c.
dicens, quod dissensio est disciplina, vel correptio, qua
completur universi habitatores terrae: de qua diffusè
prosequitur. Quartum Praembulum est quod pra-
dicto tempore dissensionis, id est, discipline, et correptio-
nis, minuetur spiritus Perfectorum, et multi abne-
gabunt veram Fidem, etiam sine aliqua vi tor-
mentis, aut flagellis, et associabuntur transgres-
ribus, sicut de his praedixit Apostolus. Et haec
omnia fiunt, ut per tribulationes probentur, et mani-
festentur Elechi. Quintum Praembulum est, quod
post tribulationem, que fit a filiis Ismael, ipsi fo-
cundantes in Victoria eorum, gloriantesque quia
desolaverunt Persicam, et Romaniam, Ciliciam* quo-

* Seja Cícliam, sostituyese Cilicia.

que, et Syriam, Capadociam, et Iauriam, Africam
quoque vel Ciliciam, et eos qui inhabitant proxime
Romam, et Insulas, et blasphemantes dicent: Nequaquam
babebunt Christiani exceptionem de manibus nostris.
Tunc subito exurget super eos tribulatio, et exiliet
Rex Frorum, sive Romanorum in furore magno
a mari Aethiopie super habitantes Terram Promissio-
nis; et erit Rex Romanorum imponens jugum
super eos sepius tantum quantum erat jugum eo-
rum super terram. Sextum Praeambulum erit, quod
postquam indignatio, et furor Regis Romanorum exar-
serit super eos, qui abnegaverunt Christum, erit
pax, et tranquillitas magna super terram qualis
nondum est facta, sed neque est similis illa, eaque
novissima est in fine Saeculorum: et haec est illa, quam
Apostolus exposuit; quia cum dixerint pax, et se-
curitas tunc eis superveniet subito interitus, de
quo Christus loquitur in Evangelio. Septimum
Praeambulum erit, quod post illam pacem tunc
referabuntur portae Aquilonis, et egredientur Vir-
tutes Senium illorum, quas conclusit intus
Alexander, et concutiēt omnis terra a Con-
spectu eorum; et variis crudelitatibus corrumpe-
tur, et contaminabitur ab eis. Post Ebdomadam
vero temporis, quoniam comprehendenter Civita-

tem Joppem, mittetur Dominus unum de principi-
bus milicie sua, et percutiet eos in uno momen-
to temporis. Octavum praeambulum erit, quod pos-
tea descendet Rex Romanorum, et morabitur in
Hierusalem Septima temporis, et dimidia, quod
est 10. anni, et dimidius; et tunc apparebit Fili-
us perditionis.

25 Aquí falta un folio, que es el 28. deel ms. y
despues sigue con los hermosos caracteres del prin-
cipio.

Isaiae. XI.

In die illa radix Jesse qui stat in signum po-
pulorum, ipsum sentes depiebuntur. Et erit se-
pulchrum ejus gloriosum. Et erit in die illa ad-
sicit Dominus secundo manum suam ad possi-
dendum residuum populi sui, quod relinquetur ab
Assyriis, et ab Aegypto, et a Phetros, et ab Aethiopia,
et ab Ennam, et a Senaar, et ab Emath, et ab
Insulis Maris. Et levabit Dominus signum in
nationes, et congregabit profugos Israel.

Isaiae. 14.

Et quid respondebitur nummis Senis. Quia Domi-
nus fundavit Syon: et in ipso sperabunt paupe-
tes populi ejus.

Isaiae. 25.

In die illa erit altare Domini in medio terrae Aegypti: et tabernaculum Domini juxta terminum ejus. Et erit in signum: et testimonium Domino exercituum in terra Aegypti. &c.

Isaiae. 25.

Et faciet Dominus exercitum in monte hoc convivium pinguium. convivium vindemiae &c. Et precipitat in monte isto faciem vinculi colligati super omnes populos, et tellam, quem conditus est super omnes nationes. &c. Et dicent in die illa &c. Et exultabimus, et letabimur in salutari ejus, quia requiescerat manus Domini in monte isto. &c per totum.

Isa. 25.

Et erit in die illa: clangetur in tuba magna; et venient qui perditi fuerint de terra Assyriorum; et qui ejecti erant de terra Aegypti, et adorabunt Dominum in monte sancto in Jerusalem.

Isa. 28.

Consumatione, et abbreviationem audiui a Domino Deo exercituum super universam terram.

Isa. 35.

Laetabitur deserta, et invia, &c. Ipsi videbunt

gloriam Domini, et decorem Dei nostri. &c. Et ambulabunt qui liberati fuerint, et redempti a domino, convertentur, et venient in Syon cum laude, et letitia sempiterna super caput eorum &c.

Isa. 40

Consolamini, consolamini popule meus, dicit Deus vester. &c. Et revelabitur gloria Domini, et videbit omnis coro pariter quod es Domini locutum est. &c. Super montem excelsum ascende tu qui evangelizas Syon. Exalta in fortitudine vocem tuam, qui evangelizas Jerusalem. &c. Omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo; et quasi nihilum, et inane reputare sunt ei. &c. per totum capitulum.

Isayas. C. 22°

Et erit in die illa. Vocabo seruum meum Elyachim, filium Helchiae; et induam illum tunica tua, et cingulo tuo confortabo eum: et potestatem tuam dabo in manu ejus. Et erit quasi pater habitationibus Jerusalem; et domui Iuda. Et dabo clavem domus David super humerum ejus, et aperiet; et non erit qui claudat: et claudet, et non erit qui apriat. Et figam illum paxillum in loco fidei. Et erit in solium glorie domui patris sui. Et suspendam super eum omnem gloriam domus patris ejus. Vasorum diversa genera, om-

ne vas parvulum (et vasis craterarum usque ad omne vas nuficorum. In die illa dicit Dominus exercituum, auferetur paxillus qui fixus fuerat in loco fidei: et frangetur, et cadet: et peribit quod peperderat in eo, quia Dominus locutus est.

ISA. 55.

Omnis silentes venite ad aquas: et qui non habetis argentum, properate, edite, et comedite &c. Incline autem vestram, et venite ad me. Audite: et vivet anima vestra, et fons vobiscum pactum semipitemum, misericordias David fideles. Ecce testem populis dedi eum, ducem ac preceptorem Gentibus. Ecce Gentem, quam nesciebas, vocabis: et Gentes, quae non cognoverunt te, ad te current propter Dominum Deum tuum, et sanctum Israel qui glorificavit te. Sec. Et erit Dominus nominatus in signum aeternum, quod non auferetur.

De Perterito.

Isaias. C° 24.

Hui levabunt vocem suam, atque laudabunt: cum glorificatus fuerit Dominus, hinnient de mari. Propter hoc in doctrinis glorificate Dominum: in insulis mariis nomen Domini Dei Israel. A finibus terre laudes vidimus, gloriam justi. Secretum mihi, secretum mihi.

Isay. Cap° 41°.

alibi: jace. Taceant ad me insulae, et Gentes mutent fortitudinem: accedant, et tunc loquantur, simul ad judicium propinquum. Quis suscitabit ab Oriente justum, vocavit eum ut sequeretur se? Dabit in conspectu ejus Gentes, et reges obtinebit: dabit quasi pulvrem gladio ejus, sicut stipulam vento raptam arcui ejus. Persequetur eos, transibit in pace, semita in pedibus ejus non apparabit. Quis hoc operatus est, et fecit, vocans generationes ab exordio? Ego Dominus, primus, et novissimus ego sum. Videsunt insulae, et timuerunt, extrema terrae obstupuerunt, appropinquaverunt, et accesserunt.

Isay. C° 42°.

Ecce seruus meus, suscipiam eum: electus meus, complacuit sibi in illo anima mea: dedi spiritum meum super eum, iudicium Gentibus proficeret. Non clamabit, nec accipiet personam, nec audierit vox ejus foris. Calumnum quassatum non conteret, et lignum fumigans non extinguget: in veritate educet iudicium. Non erit tristis, neque turbulentus, donec ponat in terra iudicium: et legem ejus insulae expectabunt.

Id. Ibid. Ego Dominus vocavi te in iustitia, et appre-

25
hendi manum tuam, et servavi te. Et dedi te
in fædus populi, in lucem sentium: ut aperires
oculos cœrorum, et educeres de conclusione vin-
chim, de domo carceris sedentes in tenebris. Ego
Dominus, hoc est nomen meum: gloriam meam
alteri non dabo, et laudem meam scutilibus:
quæ prima fuerunt ecce venerunt: nova quoque
ego annuntio: antequam oriatur audita vo-
bis faciam. Cantate Domino Canticum novum,
laus ejus ab extremis terræ: qui descendisti in
mare, et plenitudo ejus. Insulae, et habitatores ea-
rum. levetur desertum, et civitates ejus; in do-
mibus habitat Cedrus: laudata habitatores pe-
træ, de vertice montium clamabunt. Ponent Do-
mino gloriam, et laudem ejus in insulis nuntia-
bunt. Dominus sicut fortis egredietur, sicut vir
præliator suscitabit zelum: vociferabit, et clama-
bit: super inimicos suos confortabitur. Tacui,
semper silui, patiens fui, sicut perhuriens loquar.
Discipabo, et absorbebo simul, de deserto faciam
montes, et colles; et omne germen eorum exci-
tabo. Ponam flumina in insulas, et stagna
arefaciam: et ducam cœcos in viam, quam
nesciunt: et in semitis, quas ignoraverunt,
ambulare eos faciam. Ponam tenebras coram
eis in lucem, et prava in recta. Hæc verba fe-
ci eis, et non derelinqui eos.

29.

Isay. Cap. 43.

Et nunc haec dicit Dominus creans te Jacob,
et formans te Israel: noli timere quia redemi-
te, et vocavi te nomine tuo: Meus es tu. Cum
transieris per aquas tecum ero, et flumina non
operient te: cum ambulaveris in igne, non com-
burebis, et flamma non ardebit in te; quia ego
Dominus Deus tuus Israel, Salvator tuus. De-
di propitiationem tuam Egyptum, Aethiopiam, et
Saba pro te. Et quo honorabilis factus es in
oculis meis, et glorijsus, ego dilexi te; et dabo
homines pro te, et populos pro anima tua. No-
li timere, quia ego tecum sum. Ab Oriente
adducam semen tuum, et ab Occidente congre-
gabo te. Dicam Aquiloni, da: et Austru, noli
prohibere. Affer filios meos de longinquu, et
filias meas ab extremis terre. Et omnes, qui
invocant nomen meum. &c.

Isay. Cap. 44.

Et nunc audi Jacob serue meus, et Israel,
quem elegi: Hæc dicit Dominus faciens, et for-
mans te, ab utero auxiliator tuus. noli timere
serue meus Jacob, et rectissime quem elegi:

Efundam enim aquas super sicutem, et fluenta
Super aridam. Efundam spiritum meum super
Semen tuum; et benedictionem meam super stir-
pem tuam. &c.

Ibidem. Laudate Celi quoniam misericordiam fecit
Dominus: jubilate extrema terrae: resonate mon-
tes laudationem, saltus et omnes lignum ejus:
Quoniam redemit Dominus Jacob, et Israel glo-
riabitur. Convertens sapientes retrorsum; et scien-
tia eorum stulta facies: suscitans verbum ser-
vi sui, et consilium nuntiorum suorum complens.
Qui dico Jerusalem habitaberis, et Civitatis
Iudee aedificabimini: et deserta ejus suscitabo.
Qui dico profundo desolare, et flumina tua a-
refaciem. Qui dico "Ciro Pastor meus es, et
omnem voluntatem complebis. Qui dico Iher-
usalem aedificaveris, et templo, fundaberis.

Isay. C° 45.

Hæc dicit Dominus Christo meo Ciro. cuius
aprehendi dexteram ut subjeciam ante faciem
ejus gentes, et dorsa regum vestant: et aperi-
am Coram eo Januas, et portæ non claudentur.
Ego ante te ibo, et gloriosos terræ humiliabo.
Portas hereas conteram, et vectes ferreos confrin-

gam, et dabo tibi thesauros absconditos, et archa-
na secretorum ut scias, quia ego Dominus vo-
lo nomen tuum Deus Israel. propter servum me-
um Jacob, et Israel electum meum. Et vocavi
te nomine tuo, assimilavi te, et non cognovisti
me. Ego Dominus et non est amplius; extra
me non est Deus. Asinxí te, et non cognovis-
ti me, ut sciant hi qui ab oriente solis, et qui
ab Occidente, quoniam absque me non est Deus
&c.

Isay. C° 46.

Consilium meum stabit, et omnes voluntas mea
fiét, vocans ab Oriente Justum, et de terra lon-
ginquæ vitum voluntatis meæ. Et locutus sum,
et aducam illum, creavi, et faciam illud. Audi-
te me duro cordis, qui longe eris à justitia. Pro-
pe feci justitiam meam, et non alongabitur, et
salus me non morabitur. Dabo in Syon salu-
tem, et in Jerusalem gloriam meam.

Isay. C° 49.

Audite insulae, et atendite populi de longe. Domi-
nus ab utero vocavit me: de ventre matris meæ
recordatus est nominis mei. et posuit os meum qua-
si gladium acutum, in umbra manus sue pro-
texit me. Et posuit me sicut sagitam electam,

In foretra sua abscondit me: et dixit mihi ser-
vus meus es tu Israel, quia in te gloriabor.
Et ego dixi &c.

Ibidem

Et glorificatus sum in oculis Domini. Et Do-
minus meus factus est fortitudo mea, et dixit, pa-
rum est, ut sis mihi seruus ad suscitandas
Tribus Jacob, et Israel convertendas. Dedi ~~te~~
enim te in lucem Terrum, ut sis salus mea
usque ad extremum terrae. &c.

Isay. Cap. 51.

Audite me qui sequimini quod justum est, et
quaritis Dominum. Attendite ad petram unde
excisi estis, et ad cavae lacij, de præcisi es-
tis. Attendite ad Abraam patrem vestrum, et
ad Sarram, quæ peperit vos: quia unum vo-
cavi eum, et benedixi ei, et multiplicavi eum.
Consolabitor ergo Dominus Syon, et consolabitor
omnes ruinas ejus: et ponet desertum ejus qua-
si delicias, et solitudinem ejus quasi ortum
Domini. Laudium et Lætitia invenietur in ca-
gratiacum actio, et vox laudis. Attendite ad
me populus meus, et tribus mea me audite:
quia lex a me exiit, et iudicium meum in
lucem populorum requiescat. Propè est Justus

meus, egressus est salvator meus, et brachia mea
populos iudicabunt: me insulæ expectabunt: et
brachium meum sustinebunt. Levate in celum
oculos ~~versos~~, et videte sub terra deorsum: quia
celi sicut fumus liquefiant, et terra sicut ves-
timentum atteretur, et habitatores ejus sicut
hoc intersibunt: salus autem mea in sempiter-
num erit, et iustitia non deficit. Audite me
qui sitis justum: popule meus. lex mea in cor-
de eorum: nolite timere obprobrium hominum,
et blasphemias eorum ne metuatis. Sicut enim
vestimentum, sic comedet eos vermis; et sicut la-
ham, sic devorabit eos linea: salus autem mea
in sempiternum erit, et iustitia mea in genera-
tiones generationum. Consurge, concurge, induere for-
titudinem brachium Domini. Consurge sicut in
diebus antiquis in generationibus sæculorum. Num
quid non te percussisti superbum, vulnerasti dra-
conem? Numquid non te percussisti mare, a-
quam abissi vehementis? qui posuisti profundum
maris viam ut transirent liberati: et nunc qui
redempti sunt a Domino revertentur, et venient
in Syon laudantes: et Lætitia sempiterna super
capita eorum, gaudium, et lætiæ tenebunt. Fu-
giet dolor, et gemitus, ego, ego ipse consolabor vos.

Quis huic timet ab homine mortali, et a filio hominis, qui quasi fenum ita coruscet? et oblitus es Domini factoris tui, qui tetendit celos, et fundavit terram. &c.

Posui verba mea in ore tuo, et in umbra manus meae proteksi te, ut plantes celos, et fundes terram, et dicas ad Syon, Populus meus erit. Elevare, elevare, consurge Jerusalem, quae bibisti de manu Domini calicem irae ejus; usque ad fundum calicis bibisti, et potasti usque ad feces. Non est qui sustentet eam ex omnibus filiis quos genuit: Et non est qui apprehendat manum ejus, ex omnibus filiis, quos enutrit. &c.

Ecce tubi de manu tua calicem saporis, fundum calicis indignationis mee. Non adjicies ut bas illius ultra: et poniam illum in manu eorum, qui te humiliaverunt. &c.

Isay. C. 52.

Consume, consume, induere fortitudine tua Syon, induere vestimentis glorie tuae Jerusalem, civitas sancta: quia non adjiciet ultra ut pestilenter per te incircumcisus, et immundus. Escutere de pulvere, consume, sede Jerusalem, solve vincula collis tui captiva filia Syon; quia haec dicit Dominus;

Fratres venundati estis; et sine argento redimemini. &c.

Quam pulchri super montes pedes; annuntiatis et praedicatis pacem: annuntiatis bonum, praedicatis salutem dicens: Syon regnabit Deus natus. Vox speculatorum tuorum levaverunt vocem, simul laudabant quia oculo ad oculum videbunt cum converterit Dominus Syon. Gaudete, et laudate simul deserta Jerusalem quia consolatus est Dominus populum suum, redemit Hierusalem. Paravit Dominus brachium sanctum suum in oculis omnium gentium, et videbunt omnes fines terre salutare Dei nostri. Recedite, recedite, exite inde pollutum, nolite tangere. Exite de medio ejus; mundanini qui fecisti vasa Domini; qui non in tumultu exhibitur, nec in fuga properabitis. Praecedet enim vos Dominus, et congregabit vos Deus Israel. Ecce intelliget servus meus, exaltabitur, et elevabitur, et sublimis erit valde. Sic ostupuerunt super te multi: sic ingloriosus erit inter vivos aspectus ejus, et forma ejus inter filios hominum. Iste asperget gentes multas: super ipsum continebunt reges os suum: quia quibus non est narratum de eo, viderunt; et qui non audierunt, contemplati sunt.

Isay. C. 53.

Et omnes eos auferet ventus; tolle aura, qui autem fiduciam habet mei hereditabit terram, et possidebit

montem sanctum meum

Lsay. C^o. 59.

Insulæ dicens redet; et timebunt quia ab Occidente nomen Domini. Et qui ab oriente solis gloriam ejus. Cum venerit quasi fluvius violentus, quem spiritus Domini cogit; et venerit Syon redemptor &c.

Lsay. Cap^o. 60.

Surge illuminare Jerusalēm quia venit lumen tuum, et gloria Domini super te erita est. quia ecce tenebrae operient terram, et caligo populos. Super te autem oriatur Dominus, et gloria ejus in te videbitur. Et ambulabunt Sentes in lumine tuo, et reges in splendorie oris tui. Leva in circuitu oculos tuos, et videt: omnes isti congregati sunt. venerunt tibi. Filii tui de longe venient, et filiae tue de latere surgent. Tunc videbis, et afflues, et mirabitur, et dilatabitur cor tuum, quando conversa fuerit ad te fortitudo maris; fortitudo Senniūm venerit tibi. Innundatio Camellorum operiet te, Dromedarij madiam, et Ephā. Omnes de Sappa venient aurum, et thus, deferentes, et laudem Domino annuntiantes. Omne pecus Cedar congregabit tibi: Arietes subiecti ministrabunt tibi: offent super placibili altari meo; et domum maiestatis mee glorificabo. qui sunt isti qui ~~ad~~ ut nubes volant; et quasi co-

lumbæ ad fenestræ suas? Me enim insulæ exspectant; et naves maris in principio ut aducam filios tuos de longe, argentum eorum, et aurum cum eis. Nominí Domini Dei tui, et sancio Israël, quia glorificavit te. Et cœdificabunt filij peregrinorum manus tuos, et reges eorum ministrabunt tibi: in indignatione enim mea percusite, et in reconciliatione tua misericordia sum tui. Et apertentur portæ tue jugiter, die ac nocte non claudentur; ut afferatur ad te fortitudo Senniūm, et reges eorum aducantur. Sens enim et regnum quod non servierit tibi, peribit, et sente solitudine vastabuntur. Gloria Libani ad te veniet, habies, et buxus, et pinus simul adorandum locum sanctificationis mee, et locum pedum meorum glorificabo. Et venient ad te curia filiorum eorum, qui humiliaverunt te: et adorabunt vestigia pedum tuorum. omnes qui derribebant tibi, Et vocabunt te civitatem Domini Syon, sancti Israël. Pro eo quod fuit' deselicta, et odio habita, et non erat qui per te transiret, ponant te in superbia saeculorum, et susges lac Senniūm, et mamilla regium lactaberis: et scies qui ego dominus salvans te, et redemptor tuus fortis Jacob. Pro cere afferam aurum, et pro ferro afferam argentum: et pro lignis æs, et pro lapidibus ferrum: et ponam visitationem tuam pacem, et præpositos tuos iuritiam. Non audierit ultra iniquitas in

terra tua, vastitas, et contritio in terminis tuis, et
occupabit salies muros tuos, et portas tuas laudatio.
Non erit tibi amplius sol ad lucendum per diem, nec
splendor lunae illuminabit te: sed erit tibi Domi-
nus in lucem sempiternam, et Deus tuus in glori-
am tuam. Non occidet ultra sol tuus, et luna tua
Dominus non minueret: quia erit ibi in lucem sempiternam,
et complebentur dies luctus tui. Populus autem tu-
us omnes justi, in perpetuum hereditabunt terram,
germen plantationis meae, opus manus meae ad glo-
rificandum. Minimus erit erit in mille, et parva-
lus in gentem fortissimam: ego Dominus in tempo-
re ejus subito faciam istud.

Lsay. C. 62.

Propterea Syon non facebo, et propter Jerusalem non
quiescam, donec egrediatur ut splendor fastus ejus,
et salvator ejus ut lampas accendatur. Et vide-
bunt gentes justum tuum, et cuncti reges incli-
tem tuem: et vocabitur tibi nomen novum, quod
os Domini nominavit; et eris corona glorie in
manu Domini, et diadema regni in manu Dei
tui. Non vocaberis ultra desolata: et terra tua
non vocaberis amplius desolata: sed vocaberis
Voluntas mea in ea, et terra tua inhabitata,

quia complacuit Domino in te: et terra tua in-
habitabitur. Habitabit enim juvenis cum Virgine,
et habitabunt in te filii tui. Et gaudebit sponsus
super sponsam, et gaudebit super te Deus tuus.
Super muros tuos Jerusalem constitui custodes: to-
ta die, et tota nocte in perpetuum non tacebunt.
Qui reminiscimini Domini, ne taceatis, et ne de-
his silentium ei, donec stabilit, et donec ponat
Jerusalem in terram. Juravit Dominus in dextera
sua, et brachio fortitudinis sue, si dederit triti-
cum tuum ultra cibum inimicis tuis: et si bi-
berint filii alieni vinum tuum in quo laborasti.
Quia qui congregabunt illud, eccedent, et lau-
dabunt Dominum: et qui comportant illud, bibent
in atris sanctis meis. Transite, transite per portas,
præparate viam populo, planum facile iter, et
eligite lapides, et elevate signum ad populos.
Ecce Domines auditum fecit in extremis terræ,
dicite filiae Syon, ecce salvator tuus venit: ecce
merces ejus cum eo, et opus ejus coram illo.
Et vocabunt eos Populus sanctus, redemptor Ado-
mino. Tu autem vocaberis, quærita civitas, et
non derelicta.

Lsay. C. 63.

Quis est iste qui venit de Edom, hincis ves-
tibus de Bosra, iste formosus in stola sua gra-

diens in multitudine fortitudinis sue. &c.

Isay. Cº 65.

Quæsierunt me qui ante non interrogabant, invenient qui non quæsierunt me. Dixi, Ecce ego, ecce ego, ad sententiam quæ nesciebat me, et quæ non invocabat nomen meum. Expandi manus meas toto die ad populum incredulum, qui graditur in via non bona post cogitationes suas. Populus qui ad iracundiam provocat me ante faciem meam semper: qui immolat in obris, et sacrificant super lates qui habitant in sepulchris, et in delubris idolorum dormiunt; qui comedunt carnem suilam, et jus prophænum in vasibus eorum.* Recede a me, non apropinquas mihi, quia immundus es. &c.

Quia oblivioni traditæ sunt angustiae prioris, et quia abscondite sunt ab oculis nostris. Ecce enim ego creo calos novos, et terram novam: et non erunt in memoria priora, et non ascendent super cor. Sed gaudebitis, et exultabitis usque in sempiternum in his quæ ego creo: quia ecce ego creo

* En el texto se lee aquí qui dicunt, que aquí falta; pero omito el suplido, por llevar la copia exactissima, segun el Original de Colón. Lo que debe servir de advertencia para las variaciones, y omisiones, que se noten.

Jerusalem exultationem, et populum ejus gaudium. Et exultabo in Jerusalem, et gaudebo in populo meo: et non audierit in ea ultra vox fletus, et vox clamoris. Non erit ibi amplius infans dicas, et senex qui non impletat dies suos, quoniam puer centum annorum morietur, et peccator centum annorum maledicere erit. Et edificabunt domos, et habitabunt: et plantabunt vineas, et comedent fructus eorum. Non edificabunt, et aliis comedent: secundum enim dies ligni, erunt dies populi mei, et opera manuum eorum inveterabunt elechi mei. Non laborabunt frustra, neque generabunt in confusione: quia semen benedictorum est, et nepotes cum eis. Exitque antequam clament, ego exaudiām: &c.

Isay. Cº 66.

Ego autem opera eorum, et cogitationes eorum. Venio ut congregem cum omnibus genitibus, et linguis: et venient, et videbunt gloriam meam.

Et ponam in eis signum, et mittam ex eis qui salvati fuerint ad sententes in mare, in Africam, in Lydiām tenentes sagittam: in Italiām, et Graciam, ad insulas longe, ad eos qui non audierunt de me, et viderunt gloriam meam. Et annuntiabunt gloriam meam gentibus, et addu-

cent omnes fratres vestros de cunctis gentibus domum Domini in equis, et in quadrigis, et in lechidis, et in mulis, et in carrucis ad montem sanctum meum Jerusalem, dicit Dominus, quomodo si inferant filii Israhel munus in vase mundo domum Domini. Et assument ex eis in sacerdotes, et levitas, dicit Dominus: quasi sicut cali novi, et terra nova que ego facio stare coram me, dicit Dominus Deus: sic stabit semen vestrum, et nomen vestrum. Et erit mensis ex mense, sabbatum ex Sabbato: veniet omnis Coro ut adoret coram facie mea, dicit Dominus. Et egredientur, et videbunt cadavera vivorum qui præveniuntur in me: vermis eorum non morietur, et ignis eorum non extinguetur: et erunt usque ad societatem visionis omni carni.

Hieremias. Cap^o 2.

Transite ad insulas Cethim, et videte: et in Cedar mittite, et considerate vehementer: et videte si factum est hujuscemodi. Si mutavit gens deos suos, et certe ipsi non sunt dii.

Hierem. Cap^o 3.

Convertimini filii revertentes, dicit Dominus. Quia ego vir vester: et assumam vos unum de ci-

tate, et duos de cognatione, et introducam vos in Syon. Et dabo vobis pastores juxta cor meum, et pascent vos scientia, et doctrina. Cumque multiplicati fuerint, et creverint in terra in diebus illis, ait Dominus: non dicet ultra. Archa testamenti Domini: neque ascendit super cor, neque recordebuntur illius, nec visitabitur, nec sit ultra. In tempore illo vocabunt Jerusalem Solum Domini: et congregabuntur ad eam omnes fentes in nomine Domini in Jerusalem, et non ambulabunt post prævitatem cordis sui pessimi. In diebus illis ibi dominus Iuda ad domum Israel, &c.

Hier. Cap^o 4.

Annuntiate in Iuda, et in Jerusalem auditum facite: loquimini, et canite tuba in terra: clamate fortiter, et dicate, Congregamini, et egrediamur civitates munitas, levate signum in Syon. &c.

Ecce auditum est, in Jerusalem, custodes venire de terra longinqua, et dare super civitates Iudee vocem suam &c.

Hier. C^o. Yo.

Argentum involutum de Tharsis affertur, et aurum de Ophry: opus artificis, et manus cerarij: hyacinthus, et purpura indumentum eorum.

Hier. Cap^o 16.

Propterea ecce dies venient, dicit Dominus, et non

dicetur ultra. Vivit Dominus qui eduxit filios Israël de terra Aquilonis, et de universis terris &c.

Ad te Gentes venient ab extremis terrae. &c.

Hier. Cap. 23.

Non formidabunt ultra, et non peverebunt: et nullus quereretur ex numero, dicit Dominus. Ecce dies veniunt, dicit Dominus, et suscitabo David germen justum: et regnabit rex, et sapiens erit; et faciet iudicium, et iustitiam in terra. In diebus illis salvabitur Iuda, et Israël habitabit confidentes: et hoc est nomen quod vocabunt eum, Dominus justus noster. Propter hoc ecce dies veniunt, dicit Dominus. Et non dicent ultra, Vivit Dominus, qui eduxit filios Israël de terra Egypti: sed: Vivit Dominus qui eduxit, et adduxit semen domus Israël de terra Aquilonis, et de cunctis terris ad quas ejeceram eos illuc: et habitabunt in terram suam. &c.

Nunquid nunc cœlum, et terram ego impleo, dicit Dominus?

Hier. Cap. 30°.

Et erit in die illa, ait Dominus exercituum: Contraham jugum ejus de collo suo, ~~et~~ et vincula ejus disumpcam: et non dominabuntur ei amplius alieni: sed serviet Domino Deo suo, et David regi suo quem suscitabo eis. Tu ergo

ne timeras, serue meus Jacob, ait Dominus, ne que parvas Israël: quia ecce ego salvabo te de terra longinqua, et semen tuum de terra captivitatis eorum &c.

Hier. Cap^o 31°

Surgite, et ascendamus in Syon ad Dominum Deum nostrum. Quia haec dicit Dominus. Exultate in letitia Jacob, et hinnite contra caput Gentium: personate, et canite, et dicite: Salva Domine populum tuum reliquias Israël. Ecce ego adducam eos de terra Aquilonis, et congregabo eos ab extremis terrae &c.

In flectu venient; et in misericordia reducam eos: et educam eos per torrentes aquarum in via recta &c.

Audite verbum Domini gentes, et annuntiate in insulis quæ procul sunt, et dicite, qui dispersit Israël congregabit eum: et custodiet eum sicut pastor gregem suum. Reddimet enim Dominus Jacob, et liberabit eum de manu potentioris. Et venient, et laudebunt in montem Syon. &c.

Hier. Cap. 33°.

Ecce dies venient dicit Dominus, et suscitabo verbum bonum, quod locutus sum ad domum Israël, et ad domum Iuda. In diebus illis, et in tem-

pore illo germinare faciam David, germen justitiae: et faciet te iudi judicium, et justitiam in terra. In diebus illis salvabitur Iuda, et Israel habitabit. Confidenter, et hoc est nomen quod vocabunt eum, Dominus Justus noster. &c.

Et factum est verbum Domini ad Jeremiam, dicens, haec dicit Dominus, Si irritum potest fieri pactum meum cum die, et pactum meum cum nocte, ut non sit dies, et nox in tempore suo: et pactum meum irritum esse poterit cum David servo meo, ut non sit ex eo filius, qui regnet in trono eius, et levite, et sacerdotes ministri mei. Sicut enumerari non possunt stelle cali, et mitissimi oranæ maris: sic multiplicabo semen David servi mei, et levitas ministros meos. Et factum est verbum Domini ad Jeremiam &c. Si pactum meum inter diem, et noctem, et leges celo, et terræ non posui: equidem et semen Jacob, et David servi mei projiciam, ut non agnoscam de semine eius. principes seminis Habraeum, Isaac, et Jacob. Reducam enim conversationem eorum, et miserebor eis.

Barut. Capº 4º

Adduxit enim super illos gentem de longinquο, gentem implobam, et alterius lingue: qui non sunt

reveriti senem, neque puerorum miseri sunt &c.

Emisi enim vos cum luctu, et ploratu: deducet autem vos mihi Dominus cum gaudio, et jocunditate in sempiternum. Sicut enim viderunt vicino Syon captivitatem vestram a Deo: sic videbunt, et in sceleritate salutem vestram in Deo, quæ super veniet vobis cum honore magno, et splendorie æterni. &c.

Circumspice Jerusalem ad Orientem, et vide jocunditatem a Deo tibi venientem. Ecce enim videntur filii tui, quos dimisisti dispersos: veniunt collecti ab Oriente usque ad Occidentem, in verbo sancti gaudentes in honorem Dei.

Bar. Capº 5º

Exire te Jerusalem stola luctus, et vexationis tue: indu te decore, et honore, quæ a Deo tibi est sempiterna gloria. Circumdebet te Deus disploide justitiae, et impone mitram capiti tuo honoris æterni. Deus enim ostendet splendorem suum in te, qui sub calo est. Nominabitur enim tibi nomen tuum a Deo in sempiternum, pax justitiae, et honor pietatis. Exurge Israel, et sta in excelso: et circumspice ad Orientem, et vide collector filios tuos ab Oriente sole usque ad Occidentem,

In verbo sancti gaudentes Dei memoria. Exierunt enim ab te pedibus ducti ab inimicis: adducent autem illos Dominus ad te portatos in honorem sicut filios regni. Constituit enim Deus humiliare omnem montem excelsum, et rupes petremas, et convales replete in aequalitatem terrae: ut ambulet Israel diligenter in honorem Dei. Obumbraverunt autem silvae, et omne lignum suavitatis Israel mandato Dei. Adducet enim Deus Israel cum jocunditate in lumine maiestatis sue clem misericordia, et justitia, quae est ex ipso.

Ezechiēl. Cap. 3°.

Non enim ad populum profundi sermonis, et ignotæ lingue tu mitteris, ad domum Israel, neque ad populos multos profundi sermonis, et ignotæ lingue, quorum non possis audire sermones: et si ad illos mitteris, ipsi audirent te.

Eze. Cap. 25°.

Insulæ multæ negotiatio manus tue &c.

Venitores Saba, et Reema ipsi negotiatores hui: cum universis primis aromatibus, et lapide preioso, et auro, quod proposuerunt in mercato tuo. &c.

Universi habitores Insulatum obstupuerunt super

te: et reges easum omnes tempestate percussi mu-taverunt vulbus. &c.

Eze. Cap. 28°.

Idecirco ecce ego adducam super te alienos robus. Iustissimos sentium. &c.

Quando congregavero domum Israel de popu-lis, in quibus dispersi sunt, sacrificabor in eis coram gentibus &c.

Eze. Cap. 32°.

Omnis hi circumcidisti interficique gladio.

Eze. Cap. 34°.

Ego autem Dominus ero eis in Deum: et servus meus David princeps in medio eorum &c.

Ezech. Cap. 35.

Loctante universa terra, in solitudine te redigam &c.

Eze. Cap. 36.

Cum sanctificatus fuero in vobis coram eis: tollam quippe vos de gentibus, et congregabo vos de uni-versis terris, et adducam vos in terram vestram. Et effundam super vos aquam mundam, et mun-dabimini ab omnibus inquinamentis vestris, et ab uni-versis ydolis vestris mundabo vos. Et dabo vobis,

cor novum, et spiritum novum ponam in medio vestri, et auferam cor lapidatum de carne vestra, et dabo vobis cor carnem. Et spiritum meum ponam in medio vestri: et faciam ut in preceptis meis ambuleatis, et iudicia mea custodiatis, et operamini. Et habitabilis in terra quam dedi patribus vestris: et eritis mihi in populum, et ego ero vobis in Deum. Et salvabo vos ex universis iniquitatibus vestris &c.
Non propter vos ego faciam ait Dominus Deus, notum sit vobis &c.

In die qua mundaverem vos ex omnibus iniquitatibus vestris, et habitabat in terra vestra fecero vires, et stravero terram vestram: et terra deserta ficerit escuta, quae quondam erat desolata in oculis omnis viatoris, dicent, Terra illa inculta facta est ut ortus voluptatis: &c.

Multiplicabo eos sicut gregem hominum, ut gregem sanctum, ut gregem Jerusalem in solemnitatibus ejus: sic erunt civitates desertae, plene gregibus hominum: &c.

Exec. Cap. 3°

Ecce ego assumam filios Israel de medio nationum ad quas habierunt, et congregabo eos vndeque, et adducam eos ad huncum suum. Et faciam eos gentem unam in terra in montibus

Israel, et rex unus erit omnibus imperans: et non erunt ultra duæ gentes, nec dividenter amplius in duo regna. &c.

Et erunt mihi populus, et ego ero eis Deus, et servus meus David rex super eos, et pastor unus erit omnium eorum. In iudicis meis ambulebunt, et mandata mea custodient, et facient ea. Et habitabunt super ~~terram~~ terram quam dedi servo meo Jacob, in qua habitaverunt patres vestri: et habitabunt super eam ipsi, et filii eorum, et filii filiorum eorum usque in sempiternum: et David servus meus princeps eorum in ~~sempiternum~~ perpetuum. Et percutiam illis foedus pacis, pactum sempiternum erit eis: et fundabo eos, et multiplicabo, et dabo sanctificationem meam in medio eorum in perpetuum. Et erit tabernaculum meum in eis: et ero eis Deus, et ipsi erunt mihi populus. Et scient sententes quia ego Dominus sanctificator Israel cum fuerit sanctificatio mea in medio eorum in perpetuum.

Exec. Cap. 38

In novissimo annorum venies ad terram, quae reversa est a gladio, et congregata est de populis multis, ad montes Israel &c.

Exec. C. 39.

Nunc reducam captivitatem Jacob, et misere-

bor omnis domus Israel &c.

Et redlexerero eos de populis, et congregavero de terra inimicorum suorum, et sanctificatus fuero in eis in oculis gentium plurimorum &c.

Daniel Cap^o 8.

Ecce autem hircus capratum veniebat ab Occidente super faciem totius terrae, et tangebat terram &c.
Intellige filij hominis, quoniam in tempore finis implebitur viatio &c.

Dan. Cap. 11.

Et convertat faciem suam ad insulas, et capi-
De adven-
te strigis et multas: et cessate faciet principem opprobri-
fi sui &c.

Dan. Cap. 12.

Capitulum 12. In tempore autem illo consurget Michael prin-
cipatus eius ceps magnus, qui stat pro filiis populi tui &c.
culi.

Osee. Cap. 2. (es el 4. Cap)

Et erit numerus filiorum Israel quasi arena
maris, quae sine mensura est, et non numerabitor:
et erit in loco ubi dicetur eis. Non populus meus
vos, dicetur eis, Filij Dei viventis &c.

Osee.

Osee. Cap. 3°.

Dies multis expectabis me: non fornicaberis, et non
eris cum viro: sed et ego expectabo te. quia dies
multos sedebunt filij Israel sine rege, et sine prin-
cipe, et sine sacrificio, et sine altari, et sine ephod, et
sine theraphim. Et post haec reverteruntur filij Israel,
et querent Dominum Deum, suum, et David regem
suum: et pavebunt ad Dominum, et ad bonum ejus
in novissimo diebus.

Osee. Cap. 2°.

Contate tuba in Syon, vultate in monte sancto
meo &c: Similis ei non fuit a principio, et post
eum non erit usque in annos generationis, et genera-
tionis &c.

Faciem ejus contra mare Orientale, et extremum
ejus usque ad mare novissimum: et ascendet ~~fato~~
ejus, ~~pro~~ et ascendet perudo ejus, quia superbe egit.
Nolite timere terra, exulta, et laetare: quoniam mag-
nificavit Dominus ut faceret. Nolite timere anima-
lia regionis: quia germinaverunt sparsa deserta, quia
lignum attulit fructum suum, ficus, et vinea de-
derunt virtutem suam. Et filiae Syon exultate, et
laetamini in Domino Deo vestro; quia dedit vobis
doctorem Iustitiae, et descendere faciet ad vos imbrem

Joh. Cap° 3°

Quia ecce in diebus illis, et in tempore illo cum
convertendo captivitatem Iuda, et Ierusalem: congrega-
bo omnes gentes, et deducam eas in Vallem Iasa-
phat: et disceptabo cum eis ibi super populo meo,
et hereditate mea Israel, quos disperserunt in na-
tionibus, et terram meam divisserunt. Et super po-
pulum meum misericordem solum: et posuerunt puerum
in proibito, et pueram vendiderunt pro vino, ut bi-
berent. Vetus quid mihi, et vobis Tyrus, et Sy-
don, et omnis terminus Palestiniotum? Numquid
ulationem vos reddetis mihi? Et uicissim vos
contra me, cito velociter reddam vicissitudinem vobis
super Caput vestrum. Argentum enim meum, et au-
rum telistis: et desiderabilia mea, et pulcherrima in-
telistica in delubra vestra. Et filios Iuda, et filios
Ierusalem vendidistis filii Grecorum, ut longe face-
reis eos de finibus suis. Ecce ego suscitabo eos
de loco in quo vendidistis eos: et convertam retribu-
tionem vestram in Caput vestrum. Et vendam filios
vestros, et filias vestras in manibus filiorum Iuda,
et venundabunt eos Sabaeis genti longinque, et
quia Dominus locutus est. Clamate hoc in finibus,
sanctificate bellum, suscite robustos: ascendat, af-
cendant omnes viri bellatores. Concidite aratra vestra

Iohel Cap-2°

Et erit post haec: effundam spiritum meum super
omnem carnem: et prophetabunt filii vestri, et filiae
vestrae; senes vestri somnia somniabunt: et juvenes
vestri visiones videbunt. Sed et super servos meos, et
ancillas in diebus illis effundam spiritum meum. Et
dabo prodigia in celo, et in terra, sanguinem, et ig-
nem, et vaporē fumi. Sol converteretur in tenebras,
et Luna in sanguinem, antequam veniat dies Domini.
magnus, et horribilis. Et omnis qui invocaverit no-
men Domini salvis erit: quia in monte Syon, et in
Ierusalem erit salvatio, sicut dixit Dominus, et in te-
riduis quos Dominus vocaverit.

in gladios, et ligones vestros in lanceas. Infirmus
 dicet, quia fortis ego sum. Et triumphate, et venite omnes
 gentes de circuitu, et congregabimini: ibi occubere
 faciet Dominus robustos tuos. Consurgant, et ascendant
 Sentes in Vallem Ioseph: quia ibi sedebo, ut judi-
 cem omnes gentes in circuitu. Miltite falces, quo-
 niam mutaverit messis: venite, et descendite, quia
 plenum est torcular, exuberant torcularia: quia mul-
 tiplicata est malitia eorum. Populi, populi in valli
 concisionis: justa est dies Domini in Valle Concisio-
 nis. Sol et luna obtenebrabitur: et stellae retro-
 resunt splendorem suum. Et Dominus de Syon ru-
 giet, et de Jerusalem dabit vocem suam: et move-
 buntur cali, et terra, et Dominus spes populi sui,
 et fortitudo filiorum Israel. Et sciens quia ego Do-
 minus Deus vester habitans in Syon in monte san-
 cho meo: et erit Jerusalem sancta, et alieni non tran-
 siscent per eam amplius. Et erit in die illa: sti-
 llabunt montes dulcedinem, et colles fluent lacte: et
 per omnes rivos Iudea ibunt aquæ: et fons de do-
 mo Domini egrediatur, et irrigabit torrentem spina-
 rum. Egyptus in desolationem erit, et Idumæa
 in desertum perditionis: pro eo quod inique egerint
 in filios Iudea, et effuderint sanguinem innocentem
 in terra sua. Et Iudea in eternum habitabitur,

et Jerusalem in generationem, et generationem. Et
 mundabo sanguinem eorum quos non mundave-
 ram: et Dominus commorabitur in Syon. &c.

Amos. Cap. 9.

Vide Sloja. In die illa suscitabo tabernaculum David, quod
 cecidit; et reedificabo aperturas murorum ejus, et
 ea que corruerant instaurabo: et redificabo eum
 sicut in diebus antiquis. Ut possideant reliquias
 Idumææ, et omnes nationes, eoque invocatum sit
 nomen meum super eos: dicit Dominus faciens haec.
 Ecce dies venient, dicit Dominus: et comprehendet
 orator messorem, et calcator vobis mittentem semen:
 et stillabunt montes dulcedinem, et omnes colles culti-
 ferunt. Et convertam captivitatem populi mei Israel;
 et aedificabunt civitates desertas, et inhabitabunt, et
 plantabunt vineas, et bibent vinum eorum: et facient
 ortos, et comedent fructus eorum. Et plantabo eos su-
 per humum suum: et non evellam eos ultra de ter-
 ra sua quam dedi eis, dicit Dominus Deus Iusus.

Abdies. Cap. 9.

Quomodo enim bibisti super montem sanctum me-
 um, bibent omnes Sentes jugiter: et bibent, et absor-
 bebunt, et erunt quasi non sint: Et in monte Syon
 erit salvatio, et erit sanctus: et possidebit domus Ja-

ob eos qui possederent. Et erit domus Jacob ignis, et domus Josep flama, et domus Esau stipula, et suscendit in eis, et devorabunt eos: et non erunt reliquiae domus Esau, quia Dominus locutus est. Et haereditabunt hi qui ad Iustum sunt, montem Esau, et qui in competitibus Philistium: et possidebunt regionem Ephraim, et regionem Samariae; et Benjamin possidebit Salaad. Et transmigratio excelsius hujus filiorum Israel, omnia loca Canaanorum usque ad Sareptam: et transmigratio Jerusalēm, quae in Boffo est, possidebit civitates Iusti. Et ascendit salvatoris montem Syon judicare Esau: et erit domino regnum.

Micheas. Cap. 4°

Et erit, in novissimo dierum erit mons, mons dominus Domini in ~~vertice~~ preparatus in vertice montium, et sublimis super colles: et fluent ad eum populi. Et properabunt gentes multe, et dicent; Venite ascendamus ad montem Domini; et ad domum Dei Jacob: et docebit nos de viis suis, et ibimus in semitis ejus: quia de Syon egredietur lex, et Verbum Domini de Jerusalem. Et iudicabit inter populos multos, et corripiet gentes fortes usque in loginquum: et concidet gladios suos in vomeres, et

hastas suas in legiones: non sumet gens adversari gentem gladium, et dicent ultra belligate. Et sedebit vir subtilis vineam suam, et subiles fitum suam, et non erit quid dererat: quia os Domini locutum est. Quia omnes populi ambulabunt unusquisque in nomine Dei ~~nostri~~ sui: nos autem ambulabimus in nomine Dei nostri in eternum, et ultra. In die illa dicit Dominus, congregabo claudicantem: et eam quem egresseram, colligam, et affligetam consolabo. Et ponam claudicantem in reliquias: et eam que laboraverat in gentem robustam. Et regnavit Dominus super eos in monte Syon, ex hoc nunc, et usque in eternum. Et tu turris gregis nebulosa filia Syon usque ad te veniet: et veniat potestas prima regnum filiae Jerusalem. Numquid rex non est tibi, aut consiliarius tuus periret, quia comprehendit te dolor sicut parturientem? Ode, et satage filia Syon quasi parturientis: quia nunc egredieris de civitate, et habitabis in regione, et venies usque ad Babilem, ibi liberaberis: ibi redimette Dominus de manu iniuriorum tuorum. Et nunc congregata sunt super te tentes multe, quae dicunt, Lapidetur: et aspiciet in Syon oculus noster. Ipsi autem non cognoverunt cogitationes Domini, et non intellexerunt con-

* siliūm ejus: quia congregavit eos quasi fænum aræ.
 Surge, et tributa filia Syon: quia cornu tuum po-
 nam feruum, et vngulas tuas ponam æreas: et con-
 minues populos multos, et interficies Domino rapinas
 eorum, et fortitudinem eorum Domino Universæ terre.
 * En la Val. * Nunc vastib[eris] filia Latoniæ: obsidionem posuerunt
 gata croes super nos, in Virga perculiet maxillam judicis Is-
 rael. ^{eccl Cap. 5.}

Mich. Cap° 5.

Et tu Bethelém Ephata parvulus es, in milibus
 Iuda: ex te m[ai]hi egredietur qui sit dominator in
 Israel &c.

Mich. Cap° 6°

Numquid dabo primogenitum meum pro scelere
 meo, et fructum ventris mei pro peccato anima
 mea? Indicabo tibi, o homo quid sit bonum, et
 quid Dominus requirat ad te.

Sophonias. Cap° 2°

Horribilis Dominus super eos, et attenuabit omnes
 deos terre. Et adorabunt eum viri de loco suo, om-
 nes insulae Pontium. Sed et vos Athiopes interfici
 gladio meo eritis &c.

Soph. Cap° 3°

Vœ provocatrix, et Redempta civitas, columba, non

audiui vocem, et suscepit disciplinam: in Domino
 non est confusa, ad Deum suum non appropinquau-
 it. Principes ejus in medio ejus quasi leones ru-
 gientes: Judices ejus Lupi Vespere, non relinquabant
 in manu. Prophetæ ejus vesani, viri infideles: Sacer-
 dotes ejus polluerunt sanctum, iniuste egrediunt contra
 legem. Dominus intus in medio ejus non faciet
 iniquitatem: manu manu iudicium suum dabit
 in lucem, et non abscondetur: nescivit autem iniqui-
 us confessionem. Disperdi Sentes, et discipulæ sunt
 angeli eorum: desertas feci vias eorum, dum non
 est qui transeat: desolate sunt civitates eorum, non
 remanente viro neque ullo habitatore. Dixi, atta-
 non timebis me, suscipiens disciplinam: et non
 peribit habitaculum ejus, propter omnia in qui-
 bus visitavi eam: verumtamen dilucido surgen-
 tes consumperunt omnes cogitationes suas. Qua-
 propter expecta me, dicit Dominus, in die resurrec-
 tionis meæ in futurum, quia iudicium meum ut
 congregent Sentes, et colligam regna: et effundam
 super eos indignationem meam, omnem iram furo-
 ris mei: in igne enim zæli mei devorabitur om-
 nis terra. Quia tunc reddam populis labium ele-
 ctum, ut invocent omnes nomen Domini, et ser-

viant ei humero vno. Ultra flumina Aethiopie
Inde supplices mei filij dispersum meorum deſer-
tent munus mihi. In die illa non confunderis
super cunctis adiventionibus tuis, quibus preva-
ricata es in me: quia tunc auferam de medio
tui magniloquos super superbiam tuam, et non adſi-
cies exaltari amplius in monte sancto meo. Et
derelinquam in medio tui populum pauperem, et
egenum: et sperabunt in nomine Domini. Reliquae
Israel non faciant ~~iniquitatem~~, nec loquentur
mendacium, et non invenientur in ore eorum lingua
dolosa: quoniam ipsi pafcentur, et accubabunt, et non
erit qui exterrat. Laude filia Syon, subile Isra-
el; lætare, et exulta in omni corde filia ~~Jeru-~~ Jeru-
salem. Abschelit Dominus judicium tuum, avertit
inimicos tuos: rex Israel Dominus in medio tuu,
non timebis malum ultra. In die illa dicetur Jera-
usalem, noli timere: Syon non dissolvantur manus
teas. Dominus Deus tuus in medio tui fortis, ipse
salvabit: gaudebit super te in laetitia, silebit in dile-
ctione tua: et exultabit super te in laude. Nugas
qui a lege recederant, congregabo, quia ex te erant:
ut non ultra habeas super eis opprobrium. Ecce
ego interficiam omnes qui afflixerunt te in tempo-
re illo: et ~~salvabo~~ salvabo claudicantem, et eam, que

ejecta fuerat congregabo: et ponam eos in laudem,
et in nomen in omni terra Confessionis eorum. In
tempore illo quo adducam vos, et in tempore quo
congregabo vos: dabo enim vos in nomen, et in lau-
dem omnibus populis terre, cum convertere capti-
vitatem vestram aram oculus vestris, dicit Dominus.

Zacarias, Cap. p.

Et dixit ad me Angelus qui loquebatur in me,
Clama dicens, Hæc dicit Dominus exercituum. Zele
tuus sum Jerusalem, et Syon zelo magno. Et ira magna
ego irascerò super gentes opulentas quia ego iratus sum
panem ipsi vero adjuverunt ~~in~~ malum. Propterea
hæc dicit Dominus, revertar ad Jerusalem in misericor-
dias: et domus mea aedificabitur in ea, aut Dominus
exercituum: et perpendicularum extendet super Jerusalem.
Adhuc clama dicens, Hæc dicit Dominus exercituum, Ad-
huc affluent civitates meæ bonis, et consolabitur adhuc
Jerusalem. &c.

Zac. Cap. 2°.

Et levavi oculos meos, et vidi: et ecce vir et in ma-
nu ejus funiculus mensuram. Et dixi, quo te vadis?
Videam. Et dixit ad me, Ut mehaz Jerusalem, et Judeam quan-
ta sit longitudo ejus, et quanta latitudo ejus. Et ecce
angelus qui loquebatur in me, egrediebatur, et angelus
egreditur in occasum ejus. Et dixit ad eum, Cur,

34
loqueret ad primum utrum dicens. Asque nunc ha-
bitabitur Ierusalem p̄r multitudine hominum et fūmen-
torum in medio ejus. Et ego ero ei. ait Dominus. mu-
nus ignis in circuitu: et in gloria ero in medio ejus.
O' o' o! fugite de terra Aquilonis. dicit Dominus. quo-
niam in quatuor ventos cali dispersi vos. dicit Dominus.
O Syon fuge que habitas apud filiam Babilonis,
quia hec dicit Dominus exercitum. Post gloriam mi-
sit me ad gentes. quae expoliaverunt vos: qui enim te-
ligerit vos. tangit pupillam oculi mei: quia ecce ego
levo manum meam super eos. et erunt prædæs. quæ
serviebant sibi: et cognoscetis quia Dominus exerci-
tum misit. Lauda. et laetare filiae Syon; quia
ecce ego venio. et habitabo in medio tui. ait Dominus.
Et applicabentur gentes multæ ad Dominum in diē
illa. et erunt mihi in populum. et habitabo in me-
dio tui: et scés quia Dominus exercitum misit me
ad te. Et possidebit dominus Iuda partem suam in
terra sanctificata: et eligit adhuc Ierusalem. Sileat
omnis caro à facie Domini: quia confusus est de ha-
bitaculo sancto suo.

Lac. Cap. 8.

Et factum est verbum Domini exercitum. dicens. Hæc
dicit Dominus exercitum. Zelatus sum Syon zelo mag-
no. et indignatione magna zelatus sum eam. Hæc di-

cit Dominus exercitum. Reversus sum ad Syon.
et habitabo in medio Ierusalem: et vocabitur Ierusa-
lem civitas veritatis. et Mons Domini exercitum.
mons sanctificatus. Hæc dicit Dominus exercitum.
Adhuc habitabant senes. et arcuus in plateis Ierusa-
lem: et vidi baculæ in manu ejus p̄r multitudine
diuum. Et plateæ civitatis complebantur infantibus
et et pueræ ludensibus in plateis ejus. Hæc dicit Do-
minus exercitum. Si videbitur difficile in oculis re-
liquarum populi huius in diebus illis. numquid in
oculis meis difficile erit. dicit Dominus exercitum?
Hæc dicit Dominus exercitum: Ecce ego salvabo
populum meum de terra Orientis. et de terra Occa-
sus solis. Et adducam eos. et habitabunt in medio
Ierusalem: et erunt mihi in populum. et ego ero eis
in Deum in veritate. et in justitia. Hæc dicit Do-
minus exercitum. Confortentur manus vestrae qui au-
ditis in his diebus sermones utos. per os Prophetarum
in die quo fundata est domus Domini exerci-
tum. ut templum edificaretur. Siquidem ante dies
illos merces hominum non erat. nec merces fūmen-
torum erat; neque intœcum, neque exœcum erat
pax p̄r tribulatione: et dimisi omnes homines v-
numquemque contra proximum suum. Nunc autem
non juxta dies priores ego faciam reliquis populi

hujus, dicit Dominus exercitum, sed semen patris erit: vinea debet fructum suum, et terra debet germinem suum, et celi debent rorem suum: et posidere faciam reliquias populi hujus universa) haec. Et exit: sicut erais maledictio in Semibus domus Iuda, et domus Israel: sic salvabo vos, et eritis benedictio: nolite timere, confortentur manus vestre. Quia haec dicit Dominus exercitum, sicut cogitavi ut affligessem vos, cum ad iracundiam provocasset patres vestri me, dicit Dominus, et non sunt misericordes: sic conversus cogitavi in diebus istis, ut beneficiam domui Iuda, et Ierusalem: nolite timere. Haec sunt ergo verba quae facitis, loquimini veritatem unusquisque cum proximo suo: veritatem, et judicium pacis, judicate in portis vestris. Et unusquisque malum contra amicum suum ne cogites in cordibus vestris: et juramentum mendax ne diligabis. Omnia enim haec sunt, que odi, dicit Dominus. Et factum est Verbum Domini exercitum ad me, dicens. Haec dicit Dominus exercitum, Jejunium quarti, et Jejunium quinti, et Jejunium septimum, et Jejunium decimi, erit domui Iudee in gaudium, et laetitiam, et in solemnitates praecatas: veritatem tamen et pacem diligit. Haec dicit Dominus exercitum, Usquequo venient populi, et habitent in civitatibus multis, et vadent habitatores unus ad alterum,

dicentes. Eamus, et deprecemur faciem Domini, et queramus Dominum exercitum, vadam etiam ego. Et venient populi multi, et gentes robuste ad querendum Dominum exercitum in Ierusalem, et deprecandum faciem Domini. Haec dicit Dominus exercitum, In diebus illis in quibus apprehendent decem homines ex omnibus linguis Terrarum, et apprehendent fimbriam vicii Iudei, dicentes, Ibis nobiscum.

Zac. Cap° 9°

Onus Verbi Domini in terra Hadrach, et Damasci regni ejus: quia Dominus est oculus hominis, et omnium tribuum Israel. Emath quoque in terminis ejus, et Tyrus, et Sydon assumptarunt quippe sibi sapientiam valde. Et edificavit Tyrus munitionem suam, et conservavit argentum quasi humum, et aurum, et latum plateatum. Ecce Dominus possidebit eam, et percussent in mari fortitudinem ejus, et ergo igni devabitur. Videbit Ascalon, et timebit: et Saza, et dolebit nimis: et Accaron, quemadmodum confusa est spes ejus: et perirebit res de Saza, et Ascalon non habitabibit. Et se-debit separator in Azoto, et disperdat superbiam Filiorum Iacob. Et auferat sanguinem ejus de ore ejus, et abominationes ejus de medio dentium ejus: et reliquerit etiam ipse Deo nostro, et erit quasi dux in Iudea, et Accaron quasi Jebusaces. Et circum-

dabo domum meus ex iis qui militant mihi eun-
 tes et reverentes et non transibit super eos ultra
 exasbor: quia nunc vidi in oculis meis. Exulta
 satis filia Syon. Jubila filia Jerusalem: ecce rex
 tuus veniet tibi justus et Salvator: ipse pauper, et
 ascendens super asinam, et super pullum filium asin-
 ae. Et disperdam quadrigam ex Efraim, et
 quem de Jerusalem, et dissipabitur circus belli:
 et loquetur pacem sanctibus, et potestas ejus a mari,
 usque ad mare, et a fluminibus usque ad fines
 terra. Tu quoque in sanguine testamenti hui emis-
 ti vincos tuos de lacu in quo non est aqua. Con-
 vestimini ad munitionem vincit spei. hodie quoque
 annuntians duplicitia reddam tibi. Quoniam exten-
 di mihi Iudaeum quasi arcum, implevi Efraim:
 et suscitabo filios tuos Syon super filios tuos Isra-
 el, et ponam te quasi gladium. Et Dominus De-
 us super eos videbitur, et exhibet, ut fulgor faculum
 ejus: Et Dominus Deus in tuba canet, et vadet
 in turbina Austris. Dominus exercitum proteget eos;
 et devorabunt, et subficiunt lpidius fiende: et bi-
 bentes inebriabuntur quasi a vino, et replebuntur
 ut fiale, et quasi cornua altaris. Et salvabit

los Dominus Deus eorum in die illa, ut gregem
 populi sui: quia lapides sancti elevabuntur super
 terram ejus. Quid enim bonum ejus est, et quid
 pulchrum ejus nisi frumentum electorum, et vinum
 germinans Virgines?

Iac. Cap. 10°

Si bonum est in oculis vestris, afferite mercedem me-
 am: et si non, quiescite. Et aperderunt mercedem me-
 am triginta argenteos. Et dixit Dominus ad me,
 proice illud ad statuarium decorum premium, quo
 apreciates sum ab eis. Et tulit triginta argenteos:
 et projecit illos in domo Domini ad statuarium &c.

Iac. Cap. 13°

In die illa erit fons patens domum David, et habi-
 tantibus Jerusalem: in ablutionem peccatoris, et mens-
 truorum. Et erit in die illa dicit Dominus exercitu-
 um, disperdam nomina idolorum de terra, et non
 memorabuntur ultra: et pseudo prophetas, et spiritum
 inmundum auferam de terra. Et erit: cum pro-
 phetae sit quispiam ultra, dicent ei pater ejus, et ma-
 ter ejus qui genuerunt eum, non vives quia men-

dicum locutus est in nomine Domini, et configunt eum pater ejus, et mater ejus genitores ejus cum prophetaverit. Et erit inde illa, cunctus datur prophetae unusquisque ex visione sua cum prophetaverit, nec operientur pallio saccino, ut mentiantur: sed dicet, non sum propheta, homo agricola ego sum: quoniam Adam exemplum meum ab adolescentia mea. Et dicetur ei, Quid sunt istae in medio manuum tuarum? Et dicet, His plagatus sum in domo eorum qui diligebant me. Framea suscitare super pastorem meum, et super vitum coherentem mihi, dicit Dominus exercituum: percutite pastorem, et dispergentur oves: et convertam manum meam ad parvulos. Et erunt in omni terra, dicit Dominus, partes due in ea dispergentur, et deficient: et tercia pars relinquetur in ea. Et ducam terciam partem per ignem, et virgam eos sicut virum argentum: et probabo eos sicut probatur aurum. Ipse vocabit nomen meum, et ego exaudiam eum. Et dicam, Populus meus es, et ipse dicet, Dominus Deus meus.

Zac. Cap° 14°

Ecce dies Domini veniunt dicit Dominus, et dividentur spolia tua in medio tui. Et congregabo omnes gentes ad Jerusalēm in prælium, et capie-

tur civitas, et vastabuntur domus, et mulieres violabuntur: et egredietur media pars civitatis in captivitatem, et reliquum populi non auferetur ex irâ. Et egredietur Dominus, et prævalebit contra gentes illas, sicut prædictus est in die certaminis. Et stabunt pedes ejus in die illa super montem Olivæ, qui est contra Jerusalēm ad Orientem, et scindetur mons Olivæ ex media parte sui ad Orientem, et ad Occidentem præsumptio grandis valde, et separabitur medium mons ad Aquilonem, et medium ejus ad Aternum. Et fugiens ad Vallum monium eorum quoniam conjugetur vallis monium usque ad proximum: et fugiens, sicut fugisti a facie terræmotus in diebus Osiae regis Iuda: et veniet Dominus Deus meus, omnesque sancti cum eo. Et erit in die illa: non erit lux, sed frigus, et gelu: Et erit dies una que hora est Domino, non dies neque nox: in tempore Vesperi erit lux. Et erit in die illa: exibunt aquæ vivæ de Jerusalēm: medium eorum ad mare orientale, et medium eorum ad mare novissimum: in aestate, et hyeme erunt. Et erit Dominus rex super omnem terram: in die illa erit Dominus unus, et erit nomen ejus unum.

Et revestetur omnis terra usque ad desertum de Colle Remmon ad austrum Jerusalēm: et exaltabitur, et habitabitur in loco suo, à porta Benjamīn usque ad locum portæ prioris, et usque ad portam angularum, et à turre Ananehel usque ad torcularia regis. Et habitabuntur in ea, et anathema non erit amplius: sed sedebit Jerusalēm secura. Et hœc erit plaga quæ percutiet Dominus omnes gentes quæ pugnaverunt adversus Jerusalēm. Tabescet caro vñscusque stantis super pedes suos, et oculi ejus contabescant in foraminibus suis, et lingua eorum contabescet in ore suo. In die illa erit tumultus Domini magnus in eis: et apprehendet vir manus proximi sui, * sed et Iudas pugnabit adversus eum. Jerusalēm: et congregabuntur diuītæ omnium gentium in circuite, aurum, et argentum, et vestes multæ scis. Et sic erit ruina equi, et muli, et Cameli, et asini, et omnium jumentorum, quæ fuerint in Castiō illi, si- cut ruina hœc. Et omnes qui reliquæ fuerint de universis gentibus, quæ venerunt contra Jerusalēm, ascendent ab anno in annum, ut adorent regem Dominum exercitum, et celebrent festivitatem tabernaculorum. Et erit: qui non ascenderint de familiis terre ad Jerusalēm, ut adorent regem Dominum

exercitum, non erit super eos imber. Quod et si familia Aegypti non ascenderit, et non venerit: nec super eos erit, sed erit ruina quæ percutiet Dominus omnes gentes, quæ non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. Hoc erit peccatum Aegypti, et hoc peccatum omnium gentium, quæ non ascenderint ad celebrandam festivitatem tabernaculorum. In die illa erit quod super frēnum equi est sanctum Domino: et erunt lebētes in domo Domini quasi phiale coram altari. Et erit omnis lebes in Jerusalēm, et in Iuda sanctificatus domino exercitum: et venient omnes immolantes, et sument ex eis, et coquent in eis, et non erit mercator vñtra in domo Domini exercitum in die illa.

De Præsentī, et Futuro.

Layas. Cap 2º.

Cura Prophete
Et de vocatione
Senni, et adven-
te Christi.
Ieron. in suo Pro-
logo.

Et erit in novissimis diebus preparatus mons domus Domini in vertice montium, et elevabitur super colles: et fluent ad eum omnes gentes. Et ibunt populi multi, et dicent, Venite ascendamus ad montem Domini ad domum Dei.

Jacob, et docebit nos vias suas, et ambulabimus in semitis ejus: quia de Syon exhibet lex, et verbum Domini de Jerusalem.

Isay. Cap. 5°

Et elevabit signum in nationibus procul, et subiabit ad Deum de finibus terrae; et ecce festinus velociter veniet.

Isay. Cap. 6°

Et dixit, donec desolentur civitates absque habitatore, et domus sine homine: et terra relinquetur deserta. Et longe faciet Dominus homines, et multiplicabitur quae derelicta fuerat in medio terre. Et adhuc in ea decimatio, et convertetur, et erit in ostensione sicut terebinthus, et sicut querqus quae expandit ramos suos: semen sanctum erit id quod steret in ea.

Isay. Cap. 8°

Congregam populi, et vincemini, et audite universae procul terre.

Isay. Cap. 12°

Nobis facile in populis ad inventiones ejus: ne-

mentote quoniam excelsum est nomen ejus. Cantate Domino quoniam magnifice fecit: annuntiate hoc in universa terra. Exulta, et laude habitatio Syon: quia magnus in medio tui sanctus Israel.

Isay. Cap. 18.

Vae terre cymbalo alarum, quae est trans flumen Aethiopice, qui militat in mare legatos, et in vasis paparum super aquas. Ite angeli velocius ad gentem convulsam, et dilaceratam: ad populum terribilem, post quem non est aliud: ad gentem expestantem, et concutitam, cuius diripiuerunt flumen terram ejus. Ad montem nominis Domini exercitum, montem Syon. Omnes habitatores orbis, qui morarintur in terra, cum elevatum fuerit signum in montibus, videbitis, et clangorem tubae audiatis: quia haec dicit Dominus ad me, Ego quiescam, et considerabo in loco meo sicut meridiana lux clara est, et sicut nubes toris in die messis. Ante messem enim totus effloruit, et in maturitate perfectio germinavit, et præcedentes rami culi ejus falsibus: et quae derelicta fuerint abscondentur, excutientur. Et relinquenter simul avi-

bus montium, et bestiis terrae: et ~~in~~ aestate perpe-
traverunt super eum volucres; et omnes bestiae terra su-
per illum hymabunt. In tempore illo defenseretur
murus Domini exercitum a populo disvalso, et
dilacerato: a populo terribili post quem non fuit
alius a gente expectante, et concutata, cuius di-
ripiuerunt flumina terram ejus, ad locum nomi-
nis Domini exercitum montem Syon.

Say. Cap. 25º es el 26. en la Vulgata.

In die illa cantabitur canticum istud in terra
Iuda. Vobis fortitudinis nostra, Salvator ponetur
in ea matus, et ante murale. Aperite portas, et
ingredieretur gens Iusta, custodiens Veritatem. Vetus
error abiit: servabis pacem: pacem quia in te spe-
tarimus.

Say. Cap. 33.

Audite qui longe estis que fecerim, et cognoscite
vicini fortitudinem meam. Conteriti sunt in Syon
peccatores, posedit timor ipocritas.

Regem in decoro videbant, oculi ejus cernent
terrare de longe

Respicere Syon Civitatem solenitatis nostre:
oculi tui videbant in Jerosalem habitationem

opulentam tabernaculum quod nequam trans-
feri poterit: nec auferuntur clavi ejus in sempiter-
num.

Primo Petalipom. Cap. 15º

Nunc itaque sic loqueris ad seruum meum Da-
vid, hoc dicit Dominus exercitum. Ego tuli te
cum in pascuis sequeris gregem, ut esres dux po-
puli mei Israel. Et fui tecum prouocumque perresisti;
et interfeci omnes inimicos tuos coram te, fecique ti-
bi ~~in~~ nomen quasi unius magnorum qui celebri-
tur in terra. Et dedi locum populo meo Israel:
plantabibit, et habitabit in eo, et ultra non compro-
mabitur: nec filii iniquitatis alterent eos, sicut a
principio, ex diebus quibus dedi iudices populo
meo Israel, et humiliavi universos inimicos tuos.
Amuntio ergo ibi, quod edificaremus sit ubi Do-
minus domum. Cumque impleveris dies tuos, ut
vades ad partes tuos, suscitabo semen tuum post
te, quod erit de filiis tuis: et stabiliam regnum
ejus. Ipse edificabit mihi dominum, et firmabo so-
lium ejus usque in eternum: Ego ego ei in pa-
tem, et ipse erit mihi in filium: et misericordiam
meam non auferam ab eo, sicut abstuli ab eo

qui ante te fuit. Et stabeam eum in domo mea,
et in regno meo usque in sempiternum: et bonus ejus
erit firmissimus in perpetuum. Justa omnia verba
haec, et iuxta universam visionem istam, sic lo-
catus est Nathan ad David &.

Primo Paral. Cap. 23°.

Requiem dedit Dominus Deus Israel populo suo,
et habitationem Jerusalem usque in aeternum. Nec
erit officij Levitarum, ut ultra possent tabernaculum,
et omnia vasa ejus ad ministrandum. &.

Primo Paral. Cap. 28°.

Congregavit igitur David omnes principes Israel &c.
Cogitavi ut aedificarem domum in qua requiesceret
arca federis Domini &.

Solomon filius tuus aedificavit domum meam,
et arca mea: ipsum enim mihi in filium, et ego
eo ei in patrem. Et firmabo regnum ejus usque
in aeternum, si perseveraverit facere precepta mea,
et iudicia sicut et hodie &.

Si quiesceris eum, invenies: si autem derelin-
queris eum, projicit te in aeternum &c.

Primo Paralip. Cap. 29.

Tria millia talenta aurum de auro Ophir &c.
Scio Deus meus quod probes corda, et simili-
citatem diligas &c.

Secundo Paral. Cap. 6°.

Nunc ergo Domine Deus Israel implexus ser-
tus patri meo David quemcumque locutus es, di-
cens, Non deficit ex te vir coram me qui se-
deat super honum Israel: ita tamen si custodi-
rint filii hui vias meas, et ambuleverint in lege
mea, sicut et tu ambulasti coram me &c.

Sec. Paral. Cap. 7°.

Apparuit autem ei Dominus nocte, et ait: Audi-
vi orationem tuam, et elegi locum istud mihi in do-
mus sacrificij &c.

Tu quoque si ambulaveris coram me, sicut am-
bulavit David pater tuus, et feceris iuxta omnia,
qua precepisti tibi, et iusticias meas judicisque ser-
vaveris: suscitabo honum regni hei, sicut pollici-
tus sum David patri tuo, dicens: Non auferetur de
virga tua vir, qui non sit princeps in Israel. Si

autem adversi fueritis, et relinqueritis iusticias meas,
et praecepta mea quæ proposui vobis, et abeuntes ser-
vientis diis alienis, et adoraveritis eos: evellam vos
de terra mea, quam dedi vobis: et domum hanc
quam ædificavi homini meo, præsicionem à facie mea,
et tradam eam in parabolam, et in exemplum cu-
ntis populis. Et domus ista erit in proverbium uni-
versi transiungibus, et dicent stupentes. Quare fecit
Dominus sic terræ huic, et domui huic? Respon-
debuntque, quia derelinquunt Dominum Deum
patrum suorum, qui eduxit eos de terra Agypti,
et apprehenderunt deos alienos, et adoraverunt eos, et
coluerunt: idcirco venerunt super universa haec ma-
la.

Secundo Psal. Cap. 8.

Omnia quecumque voluit fecit rex Salomon, atque
disposuit, ædificavit in Jerusalem, et in Libano, et in
universa terra &c.

Tunc abiit Salomon in Asiongaber, et in Scaïlath
ad oram maris rubri, que est in terra Edom. Mi-
sit ergo ei stram per manus servorum suorum na-
ves, et nautas gnares maris, et abiexunt cum
servis Salomonis in Ophir: tuleruntque inde qua-

digenta quinqueginta talenta aurum, et attulerunt
ad regem Salomonem.

Desde este lugar buel / Item V. Psal. Cap. 16°.

In illo die fecit David principem ad confitendum
Domino, Asaph, et fratres ejus. Confitemini Domino,
et invoke nomen ejus: notas facite in populis ad-
inventiones ejus &c.

Cantate Domino omnis terra: annuntiate ex die in
diem salutare ejus. Narrate in gentibus gloriam ejus:
et in cunctis populis mirabilia ejus. Quia magnus Do-
minus, et laudabilis nimis: et horribilis super omnes
deos. Omnes etenim dñi populorum ydola: Domines au-
tem celos fecit. Confessio et magnificentia coram eo: for-
titudo et gaudium in loco ejus. Afferte Domino fami-
liae populos: afferte Domino gloriam, et imperium. date
gloriam nomini ejus. Levate sacrificium: et venite in
conspicu ejus: et adorate Dominum in decore sancto.
Conmoveatur à facie ejus omnis terra: ipse enim fun-
davit orbem immobilem. Lætentur celi, et exultet terra:
et dicant in nationibus: Dominus regnavit. Tonet mare,
et plenitudo ejus: exultent agri: et omnia que in eis
sunt. Tunc laudabunt ligna saltus coram Domino:
quia venit judicare terram. Confitemini Domino quo-
niam bonus: quoniam in eternum misericordia ejus.

Et dicite. Salva nos Deus salvator noster: et congre-
ga nos: et erue de gentibus: ut confiteamur nomini
sancto tuo: et exultemus in canticis tuis. Benedic-
tus dominus Deus Israel ab aeterno usque in aet-
ernum: Et dicat omnis populus. Amen: et hymnum deo.

Seneca in vij^o Tragedia.

Medea in choro audax nimium.

Venient annis

Saccula seris quibus Oceanus

Vincula rerum laxet zingens

Pateat telus Tiphis qui novos

Delegat orbis, nec sit terris

Ultima Tille.

Vengan los tardos años del mundo, ciertos tiempos,
en los cuales el mar Oceano aflojará los atamién-
tos de las cosas, y se abrirá una grande tierra.
Un nuevo Marinero, como aquel que fue guía de
Jason, que obo nombre Tiphis, descubrirá nuevo mun-
do, y entonces non será la Isla Tille, la portera
de las tierras.

Nota. Todo esto que antecede de Seneca creo ser de la
mano del Almirante Colón, como las observaciones
astronómicas, y náuticas, que siguen: en la copia de las
Cartas se refieren.

Luce Cap. 1º

Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes gene-
rations.

Sloca. Id est Iudei, et Gentiles. Ex omnibus ge-
nerationibus aliqui sunt conversi ad fidem, qui confi-
tentur istam Virginem beatam. Hoc etenim patet in
Alcor. Saracenis; unde in Alcorano dicitur; De Maria Virgi-
ne dixerunt Angeli; O María, Deus annuntiat tibi
Verbum ex ipso: et erit nomen ejus Jesus, filius Ma-
riae. Et alibi; O María, Deus utique elegit te: pu-
rificavit te: et elegit te claram super mulieres secu-
lorum: &c.

Mathaei. 8º

Dico autem vobis quod multi ab Oriente, et Occiden-
te venient, et recumbent cum Abraam, et Isaac, et
Jacob in regno celorum.

Sloca. Quia multitudo Gentilium in diversis pat-
ribus orbis existentium per prædicationem Apostolorum
conversa est ad fidem.

Math. 11º

Ecce Magi ab Oriente venienti Hierosolimam, dicen-
tes: Vbi est qui natus est rex Iudeorum? Vidimus
enim stellam ejus in Oriente: et venimus adorare
eum.

Sloca. Per hoc figurabatur quod Fides Christi e-

rat a Sennibus devote recipienda &c. quia Magi, qui
Senniles erant, ipsum Christum devote queserunt, et
invenientem adoraverunt. &c.

Vnde et in hymno canitur: sic Magi ab ortu solis
per stellaz indicium portantes tipum Sennium, primi offe-
runt munera.

Johani 10°

Ego sum pastor bonus: et cognosco oves meas: et cog-
noscent me mee: &c. Et alias oves habeo; que non
sunt ex hoc ovili: et illas oportet me adducere: et vo-
cem meam audient. Et fiet unum ovile, et unus Pa-
tor.

Slobo Nicolay &c. Et ne crederetur, quod solum
pro Iudeis deberet mori (propter hoc quod dicitur Ma-
thiei 23°. Non sum missus nisi ad oves, que perficiunt
domus Israel: ideo hoc removet dicens: (Et alias o-
ves habeo que non sunt ex hoc ovili:) &c. de Syna-
goga Iudeorum, sed de populo Sennili. (Et illas oppor-
tet me adducere) quod factum est per prædicationem
Apostolorum; ut habetur Actuum xxiij. Christo principa-
liter operante in eorum prædicatione: secundum quod di-
citur Marcii vijmo. Illi autem profecti prædicaverunt ubi-
que. Domino cooperante. &c. Et vocem meam audi-
ent: Quia Iudeis repellibus Fidem Christi. Senniles
eam devote receperunt ad prædicationem Apostolorum:
secundum quod habetur Actuum xxiij. vbi dicitur:

quod Paulus et Barnabas dixerunt Iudeis: Vobis opon-
tebat primum loqui verbum Dei: sed quoniam repellitis
illud, et indignos vos judicatis vita aeterna. ecce conve-
nimus ad Sentes; sic enim ^{nobis} precepit Dominus. Et sequitur:
Audientes ergo Sentes, gauijæ sunt: et glorificabant ver-
bum Domini. (Et fiet unum ovile). 1. Una Ecclesia ex
Iudeis et Sennibus collecta. &c.

Gregorius.

Quia vero non solum Iudeam, sed etiam Sennili-
tatem redimere venerat, adjungit: Et alias oves habeo,
que non sunt ex hoc ovili.

August. de Verbo Domini.

Loquebatur enim primo de ovili, de genere Cainis Is-
rael: Erant autem alij de genere fidei ipsius Israel:
extra erant, adhuc in Sennibus: erant prædestinati, non
dum congregati. Non ergo sunt de hoc ovili, quia
non sunt de genere Cainis Israel; sed erunt de hoc
ovili, nam sequitur: et illas oportet me adducere.

Chrysostomus.

Ostendit utrosque dispersos, et pastores non habentes.
Sequitur. Et vocem meam audient: ac si dicat:
Quid misericordia, si his me sunt secuturi; et vocem me-
am audituri, quando alios videbitis me sequentes,
et vocem meam audientes? Deinde, et futuram eo-
rum pronuntiat visionem; unde subditur: Et fiet unum

ovile, et unus pastor.

Item Gregorius in Hom.

Quasi ex duobus gregibus unum ovile efficit, quia Iudeicum, et Sennilem populum in sua fide conjungit.

Aug. Lib. 18. de Civ. Dei, Cap. 33.

Hieremias Propheta de majoribus est, sicut Isaías &c. De vocatione Sennilium, que fecerat futura; et eam nunc impletam cernimus, sic locutus est. Dominus Deus meus, et refugium meum in die malorum: ad te sentes venient ab extremo terre et dicent: Vere mendacia coluerunt patres nostri, simulactra; non est in eis utilitas. Quia vero non erant cum agnitiū Judaei. a quibus eum et occidi oportebat: sic idem Propheta grave cor per omnia, et homo est, et quis cognoscet eum? Huiusmodi est illud quod in Libro 11. Posui testamentum novum, cuius est mediator Christus. Ipse quippe Hieremias ait: Ecce dies venient, dicit Dominus, et consumabo super domum Jacob testamentum novum, &c. quae ibi leguntur. Sophonice Prophette qui cum Hieremia prophetabat hæc predicta de Christo interim ponam: Expecta me, dicit Dominus, in die resurrectionis mee in futurum; quia judicium meum, ut congregent sentes, et colligam regna. Et iterum: Fortibilis, inquit, Dominus super eos: et exterminabit omnes deos terre, et adorabit eum vir de loco suo:

omnes insulae Sennilium. Et paulo post item inquit: Pervertam in populis linguam, et progenies ejus sit invocata omnes nomen Domini; et serviant ei sub jugo uno: a finibus fluminum Aethiopicæ offendent hostias mihi. In illo die non confunderis ex omnibus ad inventionibus tuis, quas impie egisti in me; quia tunc auferam abs te prævales injuria tua; et jam non adjicies ut magnificeris super montem sanctum meum. Et subiungam in te populum mansuetum, et humilem, et verebuntur a nomine Domini, qui reliqui fuerunt in Israhel. Haec sunt reliquie de quibus alibi prophetatur, quod Apostolus etiam commemorat: Si fuerit numerus filiorum Israhel sicut harena maris: reliquie salva fiunt: haec quippe in Christum illius gentis reliquia credidissent.

Nota

Hoc annotavi in rei memoriam, et quia longum esset omnia in hoc presenti tractatu transcriberet &c.

De Convocatione, et Conversione omnium gentium quantum, et quam clare, et aperte locutus fuerit Apostolus Paulus in omnibus Epistolis suis, si scire placuerit, leganter, et eleganter ~~ad~~dem Epistola ejus a principio usque ad finem; et ab eodem Apostolo Paulo, predicatore Sennilium evidenter edocebi-

tur, quomodo Dominus noster Jesus Christus venit in mundum pro conversione, et salute eorum &c. ut precedentibus prælibatum est &c.

Iá ipsum dico de libro qui intitulatur Actus Apostolorum, in quo similiter per totum tractatur de convocatione et conversione filiorum Israel, et omnium Gentium &c.

LX Homilia B. August. super Evang. secundum Mathaeum. Egressus Jesus, secessit in partes Tiri, et Sidonis &c.

Mulier ista Cananea erat ex Gentibus &c. Tirus, et Sidon non erant civitates populi Israel, sed Gentium, quoniam vicine illi populo &c. que sequuntur. Ex quibus oritur quæstio: Vnde nos ad ovile Christi de Gentibus venimus, si non est missus nisi ad oves, que pertinuerunt domus Israel &c.? Sequitur post multa. Ad Gentes enim ipse non ivit, sed discipulos misit; et illic impletum est quod Propheta dixit: Populus quem non cognovi servivit mihi.

 Videamus quam alta, quam evidens, quam expressa Prophætia. Populus quem non cognovi; scilicet, cui presentiam meam non exhibui; servivit mihi. Quomodo? Sequitur: Ob auditu auris obediuit mihi: hoc est, non vidento, sed audiendo crediderunt: ideo Gentium major est laus. Illi enim viderunt, et occi-

derunt: Gentes audierunt et crediderunt. Ad Gentes autem vocandas, et congregandas (ut impletetur quod modo cantavimus) Congrega nos de gentibus, ut confitemur nomini tuo, et gloriemur in laude tua. Ille Paulus Apostolus missus est minimus: ille factus Magnus, non per se, sed per eum quem persequebatur. Missus est ad gentes ex latrone pastor, ex lupo ovis. Missus est ad gentes ille Apostolus minimus, et multum laboravit in gentibus; et per eum gentes crediderunt, sicut testes sunt ejus Epistole. Sequitur: Habetis hoc et in Evangelio sacraissimum figuratum &c. ubi scilicet agitur de suscitatione filiae Archisynagogi, et curatione mulieris fluxum sanguinis patientis: quorum, filia Archisynagogi illa significabat populum Iudeorum propter quem venerat Christus, qui dixit: non sum missus nisi ad oves, que pertinuerunt domus Israel: illa vero mulier, que fluxum sanguinis patiebatur. Ecclesiastem figurabat ex gentibus, ad quem per presentationem corporis Christus non erat missus. Et reliqua per totum: que omnia multum faciunt ad propositum: et ideo si placet, tota ipsa Homilia conscribatur de verbo ad verbum.

Quare tremuerunt Gentes &c.

Dicunt moderni Hebrei, quod David fecit hunc Psalmum laudando Deum de Victoria inita cum Philis-

teris, qui ascenderunt ad pugnandum contra eum, quando audierunt eum fuisse inunctum publicè super totum Israel, ut habetur Regum 2º Cap. 15º. Et licet intellectus ab ipsis tradito in multis consonet litera; tamen non videtur tenenda. duabus de causis: prima, quia litera in pluribus discordat: secunda, quia apostolus Paulus ad Hebreos primo per illud quod dicitur in hoc Psalmo, probat Christum + maiorem Angelis, dicens: Ad quem enim angelorum aliquando dixit. Filius meus es tu, ego hodie genui te? Probatio enim non valet ex sensu mystico, sed tantum ex literali; secundum quod dicit Augustinus contra Vincentium Donatistam: et ideo secundum Apostolum qui scivit Testamentum Samarielis, et perfectius per illuminationem Spiritus Sancti, oportet dicere; quod iste Psalmus intelligitur ad literam de Christo. Item Actus 4º. Apostoli post receptionem Spiritus Sancti hunc Psalmum allegaverunt tamquam de Christo dictum, ut patet suo loco. Item Rabi Salomon in principio hujus glossæ Psalmi, dicit sic: Magistri nostri exposuerunt hunc Psalmum de Rege Messia, per quem intelligitur Christus in lege, et Prophetis promissus; verum subdit, sed ad intellectum Psalmi planum, scilicet literalem, et proper responsem ad hereticos, exponitur de David. Ex hoc dicto Rabi Salomone Contra habemus, unum est, quod Doctores Hebreorum antiqui intellexerunt hunc Psalmum de Christo ad literam: secundum est,

quod propter responsem ad hereticos Rabi Salomon, et alij posteriores Doctores Hebreorum exposuerunt hunc Psalmum de David: vocat autem hereticos, conversos de Judaismo ad Fidem Catholicam, qui contra alios permanentes in perfidia arguebant de hoc Psalmo. Non potest autem argumentum fieri nisi ex sensu literali, ut supra dictum est: et sic patet secundum homines literatos de Judaismo conversos, quod Psalmus iste intelligitur de Christo ad literam. sic igitur duo predicta in verbo Rabbi Salomonis inclusa, vera sunt, sed tertium quod ibi includit videtur omnino confitum, scilicet, quod Psalmus iste ad literam exponendus sit de David; attamen quia coniectur, quod antiqui Doctores Hebreorum hunc Psalmum exposuerunt de Christo

Notas Aquí están citadas desde la página 64 a la 55.
y solo hay una media hoja con la 65. que contiene lo siguiente

De Fulero in novissimis.

Hieremias Capº 25º.

Verbum quod factum est ad Jeremiam de omni populo. Et reliqua totius ipsius Capituli.

Ex Epistola Legatorum Tenuensium ad Reges Hispanie habita Barchinonae anno 1492.

Nec indigné, aut sine ratione assevero vobis Re-

gibus amplissimis majora servari. Quandoquidem le
Joach. Abb. gimus praedixisse Joachinum Abbatem Calabrum:
ex Hispania futurum qui Arcem Syon sit repa-
turus.

Nota: En la llana II. que es blanca se lee: Alal hizo ~~quien~~
husto de este Libro estas hojas por que era lo mejor
de las Profecias deste Libro. Si así es es cosa lasti-
mosa el haver hecho tal corte.

Tharsis interpres in Sacra Scriptura sapienter
exploratio perit. et alibi &c.
gaudij.

Genes. V. et Paral. primo.

De hoc no-
mine Tharsis
notandum est
quod &c.
Hec sunt generationes filiorum Noe &c. Porro
filii Somer &c. Filii autem Javan Helysa et Thar-
sis Cethin et Dodoni.

Tharsis mis. *Glosa:* Et Tharsis a quo descendunt Cilices: un-
significata de et civitas metropolis eorum vocata est Tharsis;
vnde natus fuit Paulus Apostolus ut habetur in Actibus
Apost. xxii. Sequitur in Textu continuatio. Ab
his divisae sunt insulae gentium in regionibus suis, unus
quisque secundum linguam suam: et familias suas in
nationibus suis.

Nota: Ex predictis apparet primo quod Tharsis est
nomen proprium Vii: 2º nomen civitatis in Provincia
Cilicia: 3º nomen Insulae ut etiam singulatum in sub-
sequentibus patet.

Lib. 2º Paralip. 20.

Post haec mult inimicities Josaphath Rex Iuda
est Insula cum Ocozia rege Israel. cuius opera fuerunt im-
pissima. Et participes fuit ut faceret naves quae erant
in Tharsis: feceruntque classem in Asyon Saber. Pro-
phetavit autem Helizet filius Dodon de Marisa ad
Josaphath dicens. Quia habuisti fadus cum Ocho-
zia, percussit Dominus opera tua, contrariaque sunt
naves, nec potuerunt ire in Tharsis.

IIIº Reg. V.

Tharsis In-
sula. Non erat argentum nec alicuius pretij purabatur
in diebus Salomonis, quia classis regis per mare
cum classe Hisam semel per tres annos ibat in
Tharsis, defensio inde aurum, et argentum, et den-
tes elephantorum, et simias, et pavos.

Tharsis In-
sula &c.

Argentum involutum de Tharsis affertur, et aurum
de Ophir: opus artificis: et manus ornatissimæ &c.

Glosa: Argentum involutum: In Hebreo habetur:
Argentum ductile de Tharsis affertur: quia ibi in
venitur argentum ductilius. Et aurum de Ophir.

Tertio Regum, nono, nominatur locus iste Ophir, et
ibi invenitur aurum valde bonum, ut ex sequenti
Textu et Glosa datur intelligi &c.

Thassus Insula que et
dicitur Ophir in qua sunt
minera aurum &c.

III. Reg. 9.

Classem quoque fecit rex Salomon in
Asion-Gaber que est iuxta Haylam in litore mari
rubri in terra Idumea. Missitque Hiriam in classe
illa servos suos viros nauticos, et gnatos mariis cum
servis Salomonis; qui cum venissent in Ophir, sum-
pnum inde aurum quaddingentorum virginum talento-
rum detulerunt ad regem Salomonem.

Slosa, Qui cum venissent in Ophir. Nomen est
Provincia in India; in qua sunt montes habentes
mineras aurum: sed a leonibus, et bestiis saevissimis
habitantur. Propterea quod nullus ibi audet accede-
re, nisi navi stante prope littus ad refugium:
~~atque~~ et tunc nautae, explorantes horam
qua dictae bestie se elongant, subito excent, et
terram effosam vnguis leonum in navem
projiciunt, et recedunt: quae terra postea in forma
ce projiciuntur, et quod est ibi impunitatis consumi-
tur, et amovetur virtute ignis; et remanet aurum
putum.

Thassus In-
sula.

II. Paral. 9.

Argentum enim in diebus illis pro nihilo re-
putabatur. Siquidem naves regis ibant in Thar-
sis cum servis Hiriam, semel in annis tribus,
et deferebant inde aurum, et argentum, et ebur,
et simias, et pavos.

Thassus Civitas
Ciliciae.

Judith. 2.

Cumque petronisset fines Assyrorum, venit
ad magnos montes Ange, qui sunt a sinistro Ci-
licie & prædavitque omnes filios Thassus, et filios
Hysmael, qui erant contra faciem deserti &c.

Psalmo 45.

Thassus Civitas
Ciliciae. In spiritu vehementi conites naves Thassus.

Glosa, Herodes enim audiens quod Magi reddi-
sent in terram suam per mare in navibus Thassus;
statutus eas succedit &c.

Psalmo 71.

Thassus civitas
vel Insula. Reges Thassus; et Insula munera offerent: ve-
ges Arabum, et Sabba dona addusent. **G**losa.
Hoc exponitur a quibusdam de Regibus, qui ve-
nebant adorare Christum, qui erat de illis pe-
tibus: potest etiam exponi de pluribus portibus,
vel nationibus que hic nominantur, quorum
reges, et principes Fidem Christi accepserunt. &c.

Jonas. 4.

Thassus Civitas
Ciliciae. Et surrexit Jonas ut fugeret in Thassus a fa-
cie Domini. Et descendit Joppem et invenit na-
vem eum tempore in Thassus; et dedit nauem ejus;
et descendit in eam, ut retinaret cum eis in Thassus
a facie Domini.

Slosa, Thassus Civitas est Cilicia, de

Chutoritales de Insula Ophir, in qua habetur mulum aurum &c. que Insula comprobatur esse Tharsis in superioribus allegationibus

III. Reg. 9.

Perfectumque est templum. Classem quoque fecit rex Salomon in Iason-Saber que est juxta ffaylam in littore marii rubri in terra Idumea. Musique ffiram in classe illa servos suos, viros nauticos, et grecos marii cum servis Salomonis. Qui cum venissent in Dffir, sumptum inde aurum quadingentorum talentorum detulerunt ad regem Salomonem &c. In Slosa Nicolai dicitur: quo colligebatur aurum.

III. Regum. V.

Sed et classis ffiram, que portabat aurum de Ophir: attulit ex Ophyr ligna thina multa nimis: et gemmas pretiosas.

III. Regum. 22.

Rex vero Joraphat fecerat classes in mari: que navigarent in Ophyr propter aurum &c.

ffierem. V.

Argentum involutum de Tharsis affuerat, et aurum de Ophir: opus artificis et manus certarum &c.

qua Paulus fuit oriundus. Act. xxi. Et descendit in Joppen: Postea es in Iudea super Mare mediterraneum.

Tharsis, sive
Tharsum civi-
tas Cilicia.

Act. 21. et 22.
Ego homo sum quidem Iudeus à Tharsso Ci-
licie non ignotus civitatis municeps.

Alphonſus Palentinus in Vocabularyo.

Tharsis civitas Cilicia
Tharsis nomen ^{propter} Viri.
Tharsis civitas Metropolis
Tharsis mare vel pelagus
Tharsis lapis Crifolitus
vel Jacinthus

Tharsum Perseus aedificavit. In ea Civi-
tate Paulus fuit orbus. Tharsis filius Ja-
van, a quo Cilices originem habuerunt.
Vnde Metropolis Civitas eorum dicitur
Tharsis, ~~Tharsis~~

que interpretatur exploratio gaudij. Scribitur
cum aspiratione: hebreum est. Tharsis mare,
vel pelagus. Tharsis in Ezechiele, et Daniele ab
Aquila interpretatur Crifolitus; a Simaco, La-
cintius. Vnde quidam male putaverunt Thar-
sis Tharsum esse Civitatem: nam et in aliis
lapides qui in ornatu summi Sacerdotis erant,
ejusdem lapidis nomen inseritur. Tharsis quo-

Tharsus regio que quedam Indice regio nuncupatur: et ip-
Indice, et ipsum sum mare, quia colorem supradictorum la-
marae. Lipidum imitatur.

David. 1º Paralip. 29.

Et super hæc omnia que obtuli in domum Dei mei de peculio meo aurum, et argentum: do in templum Dei mei (exceptis his que preparavi in cœdem sanctam) tria millia talenta de auro Ophir. &c.

IIº Paral. 8.

Misit ergo ei affiam per manus servorum suum naves, et nautas gnesos mari. Et abi- runt cum servis Salomonis in Ophir. Tuleruntque inde quadringenta quinque talenta auri. Et attulerunt ad Regem Salomonem.

IIº Paral. 9.

Sed et servi affiam cum servis Salomonis attulerunt aurum de Ophyr: et ligna thina: et gemmas prenissimas &c.

De Insula Cethim, quam dicunt esse Tharsis, et Ophyr, scriptum est.

Isayæ. 23.

Vñilate naves mari: quia vastata est domus, unde venire consuerunt. De terra Cethym re velatum est eis. Tacete qui habitat in Insula &c. In Cethim confurgens transfretum &c.

Hierem. 2.

Transite ad insulas Cethim, et videte. Et in Ce- dar miltite: et considerate vehementer: et videte si factum est hujusmodi: si mutavit gens deos suos: et certe ipsi non sunt dii.

Genes. 10. et pº Paral. V.

Filij autem Javan Elysa, et Tharsis, et Cethim, et Dodoni: ab his divisæ sunt insulae Scythium.

Hæc de Insulis Maris scripta sunt in Sa- cræ Scripturæ.

Genes. 10.

Ab his (scilicet Javan, Elysa, et Tharsis, Cethym, et Dodoni filiorum Somer, filij Japheth, filij Noe) divisæ sunt insulae Scythum in regionibus suis: vñusquisque secundum linguam suam; et familiæ suas in nationibus suis.

Hester. 10.

Rex vero Assuerus omnem terram, et cunctas mari insulas fecit tributarias.

Psalm. 21.
Reges Tharsis, et insula munera offerunt: reges

Arabum et Sabba dona adducunt.

Psalmo. 96.

Dominus regnavit exultet terra: letentur insulae multe.

Ecclesiasticus. 41.

Ad insulas longe divulgatum est nomen tuum: et dileches eos in pace tua.

Isaya. 14.

Et erit in die illa. Adjiciet Dominus secundo manum suam ad possidendum residuum populi sui, quod relinqueserat ab Assiria, et ab Egypto, et a Phethriis, et ab Ethiopia, et ab Elam, et a Senaar, et ab Emath, et ab Insulis maris &c.

Isaya. 24.

In doctrinis glorificate dominum: in insulis mariis nomen dei Israel &c.

Isaya. 41.

Taceant ad me insulae; et gentes mutent fortitudinem. &c. Viderunt insulae; et timuerunt &c.

Isaya. 42.

In veritate adducet iudicium: non erit misericordia, neque turbulentus, donec ponat in terra iudicium. Et legem ephes insulae expectabunt.

Isay. 49.

Audite insulae: et attendite populi de longe &c.

Isay. 51.

070 = Me insulae expectabunt: et brachium meum sustinebunt.

Isay. 60.

Me enim insulae expectant: et naves marii in principio, ut adducant filios tuos de longe.

Isay. 66.

Ponam in eis signum, et mittam ex eis qui salvati fuerint ad Sentes, in mare, in Africam, in Iydi- am, tenentes sagittam in Italianam, et Scrciam, ad insulas longe: ad eos qui non audiuerint de me, et viderunt gloriam meam.

Hieremias. 2.

Transite ad insulas Cethym, et videite &c.

Hier. 25.

Et accepi calicem de manu Domini, et propinavi cunctis servis ad quas misit me Dominus: Ierusalem &c et regibus terrae insularum que sunt trans mare &c.

Hier. 31.

Audite verbum Domini Sentes: et communiate in insulis, que procul sunt: &c.

Hier. 45.

Depopulatus est enim dominus Palestinos, reliqui-

ad insulæ Capadoccia &c.

Ezech. 26.

Commovetuntur insulæ, et descendunt de sedibus suis omnes principes marii.

Ezech. 27.

Proteriola de insulis Italica &c. jacinthus, et purpura de Insulis Helisa &c. Insula multa negotiatio manus haec &c.

Daniel. IV.

Et convertet faciem suam ad insulæ, et capiet multas.

I^o. Machab. 6.

Et de insulis maritimis venerunt ad eum exercitus conduxit.

I^o. Machab. 14.

Et cum omni gloria sua accepit Joppen in portum; et fecit introitum in insulis marii.

I^o. Machab. 15.

Et misit rex Antiochus filius Demetrii epistolas ab insulis marii.

Apocal. V.

Fuit insula quæ appellatur Pathmos propter verbum Dei.

qui est primus et unicus noster adiutorius

Apocal. 6.

Omnis montes et insulæ de locis suis moti sunt.

Apocal. 16

Et omnis insula fugit, et montes non sunt inventi.

Multa alia omnimitius conscribenda de Insulis marii, credentes haec paucæ sufficiere ad propositum nostrum &c.

Deo gratias. Amen.

de infus Capadocia

et in seculis suis excoluit, adiutorum ei, erant enim Q

Commemorabatur inquit et leprosus deo salubribus su
a propositis pietatis exercitio, sicut velut in anno 13.
Rzech. 13.

Procedens de infusitate habeat sic. facientibus et
discutens de infusitate habet sic. Infusitate collatione
et hoc obsequium auxiliante dabo collatione
et hoc obsequium auxiliante dabo collatione
et hoc obsequium auxiliante dabo collatione

Et convertat fidei suorum ad me, et capiat
multam.

Et de infusis mandat suorum ad eum excep
tus amictus.

I. Machab. 14.

Et cum omni gloria sui operis Joppen in per
fida et fecit iniuriam in infus maris.

I. Machab. 15.

Et misit rex Antiochus flaus Dementi episcopos
de infus maris.

I. Machab. 16.

Fuit infus, que appellatur Patronos preciosos per
bunum.

BIBLIOTECA NACIONAL

1000611870